

Gyorsjelentés az önkormányzatok szociális szolgáltatástervezési gyakorlatáról I.

Tervezési koncepciók tartalmi elemzése

Készítette: Erdélyi Tamás, Mészáros Zoltán

Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet

TÁMOP 5.4.1.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
1.1. Elzmények	4
2. A dokumentum elemzés során alkalmazott módszerek.....	5
2.1. Az elemzés módszertana.....	5
2.2. A mintaválasztás logikája.....	7
3.3. Az indikátorok meghatározásának alapja.....	9
3. A szolgáltatás tervezési koncepciók készítésének törvényi szabályozása	10
4. Az Sztk-k elemzéséhez használt indikátorok kidolgozásának elméleti háttere, gyakorlati megvalósítása	12
5. A koncepciók részletes elemzése az indikátorok alapján	17
6. Összegzés, tanulságok, további kutatásokhoz történő kapcsolódás, a TÁMOP-on belül és kívül.....	50
7. Felhasznált irodalom.....	51
8. Mellékletek.....	52

1. Bevezetés

A szociális szolgáltatásról alkotott törvény a rendszerváltást követően 1993-ban jelent meg. Az alaptörvény, majd annak módosításai közel tíz évig nem rendelkezett a különböző szolgáltatások tervezéséről. Ebben az időszakban stratégiai szintű tervezésről nem beszélhetünk. Az első lényegi változást a tv. 2001-es módosítása jelenti, amely a 2000 forintot meghaladó települések és a megyék részére kötelezővé teszi a szolgáltatások tervezését, és ennek dokumentumban történő megjelenítését. A kistérségi fejlesztések teljes kormányzati támogatása a szociális szférát sem hagyta érintetlenül. Egyre nagyobb számban jöttek létre a többcélú kistérségi társulások, amelyek összességében jóval több mint 2000 forintot meghaladó méretben nyújtottak szociális szolgáltatásokat. Ezt a fejlesztési irányvonalat követve került a törvényben rögzítésre a kistérségi társulások számára is kötelező tervezési előírás 2004-ben. Ebben az évben készült el az első hivatalos dokumentum, amelynek a fő feladata a tervezés támogatása volt. Hasonló dokumentum azóta sem készült, ugyanakkor a szolgáltatások köre jelentős változáson ment át, akár tartalmilag, akár a finanszírozást tekintve. A tervezést komplex módon támogató segédanyag elkészítése a mai napig várat magára.

A TÁMOP 5.4.1 kiemelt projekt 3. számú pillére a tervezés támogatását tűzte ki célul. A hatékony stratégiai tervezési segédlet elkészítése elképzelhetetlen a már elkészült dokumentumok tartalmának, a készítés során felhalmozódott tapasztalatoknak az elemzése nélkül. Ez a gyorsjelentés, a tervezési dokumentumok készítése során összegyűjtött információkat elemzi ahhoz, hogy létre jölessen egy minőségileg, és mennyiségileg is egységes dokumentum halmaz, amely támpontot jelent a szolgáltatások további megköveteléséhez, az igényekre alapozott innovatív értékeket is tartalmazó szolgáltatások biztosításához.

1.1. Elzmények

A Jogalkotó szándéka, olyan széles körben támogatott, társadalmilag elismert dokumentum elkészíttetése volt a cél, amely szakszer tervezési módszertant alkalmazva, bemutatja a szolgáltatások aktuális környezetét, és ebből kiindulva mutatja be a jövőre vonatkozó fejlesztési terveket, elképzeléseket.

Az elkészített dokumentumok, mind a helyi, mind a kormányzati szociálpolitika fontos támaszai lehetnek és erősíthetik az ágazat egyébként gyenge érdekérvényesítő képességét. A szociális szolgáltatástervezési koncepciók (továbbiakban: sztk) szakmai áttekintése, mindezeridáig meglehetősen hiányos. Az első egész országra kiterjedő elemzésre a regionális szociális helyzetelemzések¹ készítésekor került sor. (Kapocső SZMI) Ekkor csak a megyék és megyei jogú városok anyagainak tartalmi és területi áttekintése történt meg, főként annak vizsgálata, hogy az intézményrendszer kiépültsége mennyire reflektál a kirekesztődés területi jellemzőire. Mivel a vizsgálat 2004-ben történt, a törvényi előírás ellenére sokan (főként a megyei jogú városok) még nem készítették el szolgáltatástervezési koncepciójukat, ez a felmérés nem tekinthető teljes körűnek. Az elkészült elemzések sem alkottak egy összefoglaló munkát, hanem külön-külön a régiós helyzetelemzések egy-egy fejezetének részeként jelentek meg. 2008-ig a települési, kistérségi, megyei szinteken készül szolgáltatástervezési koncepciókról a legalapvetőbb információk, adatok sem álltak rendelkezésre valamint érdemi ellenőrzések sem történtek. Ebben némiképpen változást az a kutatás és felmérés hozta, amit a minisztérium felkérésére a SZMI Területi Szociálpolitikai Főosztályának munkatársai készítettek². A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a jogszabályok által kötelezően előírt koncepcióalkotási feladataikat a főváros, a fővárosi kerületek, a megyei jogú városok és megyék milyen mértékben és milyen tartalomban látják el, mennyiben felelnek meg a jogszabályi elvárásoknak.

¹ Antal Zsuzsanna (2005): Nyugat-Dunántúl régió szociális helyzetének elemzése Kapocs, 2005/19, Budapest; Arany Orsolya Virág (2005): Dél-Dunántúl régió szociális helyzetének elemzése Kapocs, 2005/18, Budapest; Goldmann Róbert (2005): Észak-Magyarország régió szociális helyzetének elemzése Kapocs, 2005/21, Budapest; Herpainé Márkus Ágnes (2005): Regionális szociálpolitikai helyzetelemzések. Kapocs, 2005/18; Seres Gyöngyi (2005): Dél - Alföld régió szociális helyzetének elemzése Kapocs, 2005/19, Budapest; Szabó Beáta (2005): Észak - Alföld régió szociális helyzetének elemzése Kapocs, 2005/18, Budapest

² Budapest Főváros, fővárosi kerületek, megyék és megyei jogú városok önkormányzatainak szociális szolgáltatástervezési koncepcióinak formai értékelése ő SZMI TSZFŐ kézirat

A korábbi kvalitatív kutatás során felmerült annak lehetősége, hogy egy további, részletesebb tartalom-, illetve dokumentumelemzési munkával pontosítani lehetne az sztk-k készítésének meghatározó tényezőit. Megismerhetnének ezáltal a környezet, amelyben a dokumentumok készültek, illetve a felhasználás során keletkezett tapasztalatok, tanulságok levonására is sor kerülhetne.

2. A dokumentum elemzés során alkalmazott módszerek

2.1. Az elemzés módszertana

A világos interpretáció érdekében nem a hagyományos értelemben vett kvantitatív tartalomelemzéssel, inkább egy kevert módszertannal dolgoztunk. Ötvöztük a kódutasításos tartalomelemzést³, és a formális és tartalmi dokumentumelemzést.

A Szolgáltatás tervezési koncepciók vizsgálatát kódutasításon alapuló, tematikus, kvantitatív elemzéssel készítettük. Egy olyan deduktív eljárással dolgoztunk, mely során előre egyeztetett szempontok alapján *indikátorokat* alakítottunk ki, melyekhez meghatározott pontértékeket (skála típusú volt a leggyakoribb) rendeltünk. Így vált lehetségessé a feltárás a különböző dokumentumokból lezárt tények alapján.

Az indikátorokhoz rendeltük a kutatói értékeléseket (pontértékeket). Az értékeléseket, mint kognitív tudatkategóriákat - melyekből később indikátor-értékek készültek - a koncepciók elolvasása után mátrixba rögzítettük, amely így szubjektív jellegű feldolgozást eredményezett. Szubjektív volt abban az értelemben, hogy a pályázatok bírálásánál használt szakértői értékeléshez hasonlóan, a kutatók értékelését tartalmazta az adatmátrix. Ugyanakkor az egyes kutatói értékelések kognitív tartalmának *harmonizálása* érdekében véletlen kiválasztott koncepciókon tesztelemzést végeztünk, és azok eredményét összevetettük, majd a tesztelemzés során készült jegyzeteink is megvitatásra kerültek. Ezzel kívántuk a felmerülő félreértéseket tisztázni, és az eltérő kutatói látásmódokban konszenzust kialakítani.

³ A dokumentum elemzés módszertanához használt irodalom: Török Gábor: A média és a politikai napirend. Marketing & menedzsment, 2002. 1. szám, 12-16.; Kenyeres László-Mészáros Zoltán: Kábítószerkép a nyomtatott sajtóban. In: Médiakutató, 2005. sz.; Klaus Krippendorff: A tartalomelemzés módszertanának alapjai. Budapest, Balassi Kiadó, 1995.,

Fontosnak éreztük kiemelni, hogy elemzésünknek ebben a részében azokra az esetekre koncentráltunk, amikor a megadott indikátorok megjelentek a dokumentumok tartalmában. Számunkra tehát az volt a fontos, hogy: 1. megjelenik-e a dokumentumban a vizsgált szempont (indikátor), majd ha megjelent, akkor annak átolvasása után 2. milyen annak tartalmi kifejtése (azaz mennyire részletesen, vagy felülvizsgált koncepció esetén kurrens információkat használva tér ki a vizsgált Sztk a témakörre). A legtöbb indikátor esetében a *hogyan*, és nem a *mi* kérdés megválaszolása volt a feladat. Néhány indikátor kivételt képezett, melyek esetében a tartalom is fontos volt, mert: vagy 1. a törvény által el írt keretfeltételeknek való megfelelést írtattuk, vagy 2. az el fordulási gyakoriságot, a megadott elemzési egységek teljes dokumentumban való összeszámlálásával.

A vizsgálati egységeink olyan nyilvános és hivatalos, összegz dokumentumok, melyek tartalmi és formai szempontját a szoc.tv szabályozza (vagy legalábbis támpontot nyújt annak kialakításával kapcsolatban). Tehát nem közvetlen empirikus tapasztalatok felhasználásával, hanem már meglév forrásokból dolgoztunk. A feldolgozott dokumentumok jellemz je, hogy *elméletileg* részletesen kidolgozottak benne a lokális stratégiai célokkal kapcsolatos (de adott esetben országos, EU-s célokhoz is igazodó), és az indikátorainknak megfelel tartalmak.

Maga az alkalmazott módszer, és az így keletkezett eredmények interpretációja inkább kezdeti tájékozódáshoz, hipotézisek felállításához, statisztikai elemzésre használható fel, de önállóan kevésbé állja meg a helyét. Ezért az FSZH által készített kérdéssort tartalmazó adatlap (*Felmér lap a helyi, megyei önkormányzatok, kistérségi társulások szolgáltatástervezési koncepciójának elkészítésér l, valamint tartalmi elemeir l, FSZH*)⁴ elemzésével egészítettük ki a vizsgálatot.

⁴ TÁMOP 5.4.2. ŐKözponti szociális információs fejlesztésekő, elérhet sége: www.afsz.hu

2.2. A mintaválasztás logikája

A feldolgozásra kerülő dokumentumokat a konzorciumi partner bocsátotta az elemzést végzők rendelkezésére, előre definiált kiválasztási minta alapján. Az összes koncepció áttekintése időben meglehetősen elhúzódó tevékenység lett volna, ezért a kitétt mintával dolgoztunk. A kiválasztás alapelve volt, hogy lehetőség szerint kerüljenek be a településtípusok, az integrált szolgáltatásokat nyújtó társulások, a megyei jogú városok, a megyék, a főváros és kerületei. A kistérségek tekintetében, jelenleg meg a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet, 1. sz. melléklete alapján mind az öt fejlettségi kategória.

A törvényi szabályozás kötelezően említi az egyes koncepciók egymásra épülésének rendszerét. Ez egyrészt jelenti azt, hogy a települések, kistérségek megküldik egyeztetésre a tervezési dokumentumot a megyei önkormányzat részére, másrészt a megyei önkormányzatok az általuk készített koncepciót a megye települései számára. Ezzel az eljárással kívánta biztosítani a törvényalkotó az egyes települési szintek közötti harmonizációt. A dokumentumelemzés ezért olyan földrajzi területeket is a mintába vont, ahol ezeket az egyeztetési szinteket lehet vizsgálni.

A főváros külön szabályozott módon készíti el saját koncepcióját, a kerületek dokumentumainak figyelembe vételével. Tekintettel arra, hogy a lakosság 10%-a fővárosban él, ezért a kiválasztott mintába az összes kerület és a főváros is bekerült. Az átlagosnál több rendelkezésre álló szakember közreműködése az fővárosi Sztk. elkészítésében, vajon min segíti szintben is mérhető különbséget mutat-e a humán erőforrás tekintetében szerényebb lehetőségekkel rendelkező vidéki nagyvárosokkal összehasonlítva?

A megyei jogú városokat tekintve, egy-egy kistérség is a mintába került, hiszen ezek a települések mindegyike egyúttal egy kistérség meghatározó eleme is. Hogyan jelenik meg az Sztk. készítése során a nagyváros szerepe, kimutatható-e bármiféle centralizáció az dokumentumok készítése, vagy a szolgáltatások biztosítása során.

A mintában szereplő szociális szolgáltatástervezési koncepciók:

- 19 megyei,
- 23 fővárosi kerületi,
- 24 megyei jogú város

- 25 kistérségi és
- 30 települési koncepció,

Kiválasztás szempontjai (kistérségek és települési önkormányzatok esetén):

- lakosság lélekszáma, valamint
 - i. 2000-5000 f (2 db / kistérség kategória)
 - ii. 5000-10 000 f (2 db / kistérség kategória)
 - iii. 10. 000-30. 000 f (2 db / kistérség kategória)
 - iv. 30. 000-50. 000 f (2 db / kistérség kategória)
 - v. 50. 000 f felett (2 db / kistérség kategória)
- a kistérség komplex mutatói alapján történik a minta kiválasztása⁵
 - i. Dinamikusan fejlődő (5 db)
 - ii. Fejlődő (5 db)
 - iii. Felzárkózó (5 db)
 - iv. Stagnáló (5 db)
 - v. Lemaradó (5 db)

A települési önkormányzatok kiválasztásánál, a törvényben meghatározott lakosságszámot vettük kiindulási pontnak. A település méret szerint meghatározott mintából kistérségenként két települést választottunk, úgy hogy lehet leg egyenletes földrajzi eloszlást mutasson a minta, és a leggyakrabban kutatott területek (pl. a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérség települései) ne kerüljenek aránytalanul túlsúlyba. A kistérségek kiválasztása az idézett Kormány rendelet alapján történt, a különféle fejlettségi kategóriákba tartozó kistérségekből egységesen 5-5 darabot választottunk ki úgy, hogy lehet leg a földrajzi eloszlás egyenletes legyen.

Az elemzés során azonban igen hiányos alapmintán tudtunk csak dolgozni, így a két hullámban kapott adatok, pótminta kialakítása, és emellett az internetes adatbányászat⁶ sem volt elég ahhoz, hogy a mintavételi logika szerint a megfelelő mennyiségű elemmel feltöltsük az adatbázist (hiány mutatkozott a megyei jogú városok és a kistérségek esetében).

⁵ 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet, 1. sz. melléklete alapján.

⁶ Talán a legegyszerűbb módja az elkészült Sztk-ák nyilvánosságra hozatalának (a nyilvános betekintés jogát szabályozás is elírja), ha az adott önkormányzat vagy kistérség feltölti a honlapjára. Adatbányászatunk alapján megállapíthatjuk, hogy ezzel az eszközzel egyelőre kevés önkormányzat és térségi társulás élt.

3.3. Az indikátorok meghatározásának alapja

Az indikátorok feladata, hogy segítségével könnyebben összehasonlítható legyen a nagymértékben heterogén minta. A tartalmi részletek mellőzésével, csupán gyors terjedelemben összehasonlítást végezve megállapítható, hogy 30 oldalról kb. 300 oldalig terjedő dokumentumok kerültek a vizsgálandó halmazba. Ez nagyságrendi eltérés, amely az indikátorok segítségével egyszeriben áttekinthető, grafikus szemléletesen bemutatható.

Az indikátorok a következő témacsoportokat tartalmazzák:

- Elzmények, körülmények, háttér
- Strukturális szempontok
- Jogszabályi szempontoknak történő megfelelés
- Együttműködési formák

A témacsoportok alábontásával keletkeztek az elemzés további részében részletesen bemutatásra kerülő indikátorok. Az indikátor értékek alapján azt a célt tűztük ki, hogy fenti nagyságrendben megjelenő méret és tartalmi különbségeket, látható, áttekinthető formában tudjuk szemléltetve bemutatni.

Az elzmények kategóriában találhatóak a felhasznált szakirodalomra vonatkozó megállapítások. A feldolgozásra került minta alapján azt állapíthatjuk meg, hogy az Sztk.-k készítői sok esetben nem tüntetik fel, a felhasznált irodalmakat.

Irodalomjegyzék hiányában a szakszerűen lehvivatkozott dokumentumokat is úgy tekintettük, mintha az irodalomjegyzékbe került volna felvételre. A legáltalánosabban használt külső forrás a KSH különféle adatbázisai, kiadványai. Szintén szívesen használt, de kevés esetben hivatkozott dokumentum az egyes önkormányzatok más osztályain készült statisztikák, tanulmányok. A legkisebb mértékben a területfejlesztési dokumentumokra hivatkoznak a koncepciók készítői. Az irodalomjegyzék külön fejezetben történő megjelenítése, a minta 5 %-ában található meg. A településenkénti megoszlást megfigyelve, megállapítható, hogy a megyei koncepciók, valamint a fővárosi és kerületi koncepciók nagy részében korrekt irodalomjegyzéket készítenek, míg a kistérségek és kistélepülések kevésbé precízek e tekintetben. A legtöbb irodalmat felhasználó dokumentum készítője, a megyei jogú városok közül kerül ki.

A háttér vizsgálatának jellemző indikátora a pályázati aktivitás. Általánosságban számos Sztk.-ban olvashatunk a pályázati finanszírozás jelentőségéről, sokan konkrét kiírásokat is említenek, de a nyertes, vagy beadott pályázatok nyilvántartását már alig néhányan figyelték be a tervezési dokumentumba. Kivétel két fő városi kerület, ahol külön mellékletben, éves bontásban tüntették fel az összes beadott pályázatot, a megpályázni kívánt összeggel, a ténylegesen elnyert forrással kiegészítve. A pályázatok esetleges forrás kiegészítő jellege miatt, csak kevés önkormányzatnál épül be szervesen és tudatosan a tervezési koncepcióba. A pályázatok által elvárt innováció háttérbe szorul a meglévő szolgáltatói rendszer további megkövetelésének igényével szemben. Azok az önkormányzatok, amelyek szerepeltetik a koncepcióban a pályázatok, viszont nagyszámú pályázatot nyújtottak be, és a dokumentumokból megállapítható módon, nagyrészt nyertek is. A pályázatok készítéséhez szükséges humán erőforrás a nagyvárosokban jellemző módon áll rendelkezésre. A kistérségeken, és a kistérségekben a pályázatok készítéséhez és menedzseléséhez szükséges szakemberek, kisebb számban állnak rendelkezésre.

3. A szolgáltatás tervezési koncepciók készítésének törvényi szabályozása

A rendszerváltást követően a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény viszonylag gyorsan, 1993-ban elkészült. A szolgáltatástervezési koncepciók készítésének formájáról, tartalmi kérdéseiről először a Szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvényt (Szt.) módosító 2001. évi LXXIX törvény rendelkezik.

A szociális szolgáltatás tervezési koncepció elkészítésének célja, hogy egységes dokumentumba foglalja a rászorulóknak részére biztosított szolgáltatási feladatokat, fejlesztési elképzeléseket.

A dokumentum egyúttal az egyéb területfejlesztéssel összefüggő programok részévé is válhat, a tervezett területi szociálpolitika révén. Ezek a tervezési dokumentumok, az önkormányzati és kormányzati politika fontos pillérei lehetnek.

A szolgáltatás tervezési koncepció elkészítésének szabályozása 2001-től került az Szt.-be. Az eredeti jogszabály szövegezése többször is módosult, ám lényegi változtatások az évek során sem történtek. A kistérségek közigazgatási szempontból történt megcsoportosítása, mindössze a társulásokra vonatkozó szövegrész beemelését vonta maga után. Az egyes dokumentumok egymásra épülését a tv. szabályozza, de a rendszerben bármilyen okból kimaradó önkormányzatokat szankció nem fenyegeti. A kötelező felülvizsgálat időpontja meghatározott, de egyéb szakmai elvárások a törvényben nem kerültek részletezésre. Ugyancsak elmaradt a felülvizsgálatot elmulasztókkal szemben alkalmazható szankciók megfogalmazása.

1. táblázat: Az Sztk.-ra vonatkozó változások összefoglalása a törvény változásai szerint

<i>A 1993. évi III. törvény, Sztk.-t érintő módosításai időrendi sorrendben</i>	<i>Módosításra kerülő tartalmi elem</i>
2001. évi LXXIX. törvény	Az Sztk.-k készítésének beemelése a törvénybe, keretek megalkotása
2003. évi IV. tv. 26. (1)	A Szociálpolitikai Tanács országos szervei kerültek nevesítésre, a véleményezés, elfogadás eljárási rendjébe
2004. évi CXXXVI. tv.	A kötelezettek körének kiterjesztése a társulásokra
2005. évi CLXX. tv. 36§	A kistérség összehangolt fejlesztése érdekében, kötelező illeszkedés a megyei koncepcióhoz
2006. évi CXVII. tv. 39§ (5)	A Szociális hatóság fogalom bevezetése a megyei, fővárosi közigazgatási hivatal helyett
2007. évi CXX. tv. 82§ (1)	A módszertani feladatok ellátására vonatkozó koncepció készítésének törlése

A kötelezően megadandó elemek a legfontosabb statisztikai adatokra, igényfelmérésre, a biztosított szolgáltatások leírására és fejlesztésének ütemezésére térnek ki. Az önkormányzatoknál megtörténik a demográfiai statisztikai adatok egybevetése és a szociális rászorultság vizsgálata. Ezen felül figyelembe kell venni, az ellátások által megcélzott csoportok egyedi jellemzőit, és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások megszervezésének módját, szükségességét.

A leírás kötelező része a helyzetelemzés, amely az ellátási kötelezettség eredményességét is mérni szándékozik, viszont nem szankcionál abban az esetben, ha valamely területen hiányosság mutatkozik.

A finanszírozás kérdésével külön pont foglalkozik, és ugyanebben a pontban kerül említésre az együttműködés lehetősége. A finanszírozás részleteinek kidolgozása a tervezési dokumentum készítőjára terheli, a tv. erre vonatkozóan, részletes iránymutatást nem tartalmaz.

A tv. nem tesz közvetlen utalást arra vonatkozóan sem, hogy az együttm ködés alatt szektoron belüli, vagy szektorok közötti, esetleg más jóléti szolgáltatásokhoz való kapcsolódást ért. Ennek megfelel en az Szt. készít i alkotói szabadságára van bízva, hogy mely kapcsolati elemeket jeleníti meg a szolgáltatások megszervezése kapcsán. A többcélú kistérségi társulások esetén kicsit más a helyzet, mert ott az együttm ködés szabályai rögzítettek, a résztvev felek egyéni érdeke, a szabatos fogalmazás.

A törvény külön feladatokat ró a megyei, illetve a kerületi önkormányzatokra azzal, hogy a szakosított ellátásról, és a fenntartott intézményekr l külön információkat kér. A megyei és f városi Szt-k az állami fenntartók által m ködtetett intézmények fejlesztésének terveit, az intézmények aktuális jellemz it is rögzítik a törvény rendelkezései szerint.

4. Az Szt-k elemzéséhez használt indikátorok kidolgozásának elméleti háttere, gyakorlati megvalósítása

Az elemzés alapját 17 db, el zetesen kialakított indikátor adta. Az indikátorok f csoportjait az alábbiak szerint határoztuk meg:

- a) *El zmények, körülmények, háttér*
- b) *Strukturális szempontok*
- c) *Jogszabályi szempontoknak történ megfelelés*
- d) *Együttm ködési formák*

Az egyes indikátorok részletes tartalmát a következ kben szeretnénk bemutatni:

a) El zmények, körülmények, háttér

- sAz el zmények+ indikátor feladata, hogy bemutassa, milyen háttérrel használtak fel az Szt. készít i, illetve, hogy hivatkozással látták-e el a különféle felhasznált dokumentumokat. Közvetett módon ebb l a válaszból az is kiderül, hogy mennyire ismerik, és mennyire használják az önkormányzatok a TEÍR, SZÁÍR adatbázisokat. A KSH adatain túl felhasználnak-e helyben készített adatokat, valamint, hogy készítették-e a

szolgáltatásokról egyedi felmérést. Az önkormányzat által elkészített, más szakterületről származó adatokat milyen arányban használták fel. A dokumentum elkészítése során külső forrásból származó, de a területre vonatkozóan releváns adatokat tartalmazó források felhasználásra kerültek-e, és ha igen akkor készült-e külön irodalomjegyzék.

- A pályázati források, és pályázati aktivitás+ indikátorok elsődleges feladata, a források kiegészítésének lehetőségeiről való tájékozódás volt. A másodlagos feladat, a gazdálkodásra vonatkozó szekunder adatok beépítése a kutatásba. Közvetett módon utal a pályázatokhoz való viszonyulás, egy önkormányzat kreativitására. A pályázati forrásokat részletesen bemutatók között a szociális témájú pályázatok sokfélesége arra utal, hogy az adott önkormányzat minden lehetőséget igyekszik kihasználni a források bővítése céljából. Azok a készítőik, akik általánosságban néhány gondolat erejéig emlékeztek meg a pályázati lehetőségekről, nem tartották fontosnak részletezni az ilyen irányú tevékenységüket, feltételezhetően a forrásbevonás sem volt túlzottan sikeres körükben.

b) Strukturális szempontok

A témához négy indikátor kapcsolódik:

- A speciális szolgáltatási igények felmérésén alapuló speciális válaszok indikátor+ A szolgáltatások tervezésénél alapvető fontosságú az igényfelmérés, ezen belül a speciális ellátotti csoportokra, mint célcsoportra történő odafigyelés. Az indikátornak a tevékenységnek a meglétét, vagy hiányát értékeli az Sztk-n belül.
- A második az együttműködésekkel kapcsolatos. Milyen formákban, és milyen mértékben működik együtt az adott önkormányzat más szereplőkkel. Külön kiemeli az indikátor a kistérségi együttműködési formák megjelenítését, vagy hiányát az Sztk-ban. A centralizált és a decentralizált, vagyis feladat megosztásos modellt kerestük a dokumentumokban.
- Az intézményrendszer korszerűsítésének irányai+ indikátor arra kérdez, hogy az önkormányzat milyen jövőképpel rendelkezik a szociális

szolgáltatások tekintetében. A tervezési dokumentum fontos elem, hogy a jövő kihívásait hogyan érzékeli, és ezekre milyen válasz adását tervezi.

- A változás nyomonkövetése+ indikátor hasonló az előző indikátorhoz, annyi különbséggel, hogy nem előre tekint, hanem a múltat vizsgálja. A változó körülményeknek hogyan sikerült megfelelni, és ezt a megfeleltetést az Sztk. felülvizsgálata során hogyan építették be a dokumentumba. Mennyiben sikerült az előző felülvizsgálatban rögzített megállapításokat javítani, orvosolni a hiányosságokat, illetve a korábbi dokumentumban foglaltak hogyan valósultak meg az eltelt felülvizsgálati időszak során. Az indikátor nem a sikerességet értékeli, hanem azt, hogy a tervek és a valóság összehasonlítása milyen részletességgel került rögzítésre, tehát egy szolgáltatás hiányos önkormányzat is kaphatott magas pontszámot, ha részletesen indokolta a hiátus okát, illetve annak kiküszöbölésére tett intézkedéseket, vagy aprólékos részletességgel mutatta be az előző felülvizsgálati időpontjától az Sztk. megvalósításának érdekében tett lépéseit.

c) Jogszabály által kötelezően előírt szempontok

A témához kilenc indikátor kapcsolódik:

- Szociodemográfiai adatok+ indikátor azt az értéket szabja meg, hogy az Sztk. készítése során milyen mértékben sikerült áttekinteni a legalapvetőbb szociodemográfiai adatokat, különös figyelemmel azokra a célcsoportokra, akik a szociális ellátórendszer szempontjából célcsoportnak számítanak. Az indikátor közvetett módon utal arra is, hogy a készítő milyen mértékben, és mennyiségű szakirodalmat használtak fel a munka során.
- Igényfelmérés+ indikátor az egyik megalapozó kérdést veti fel, milyen igényfeltárás történt az Sztk. készítésének vagy felülvizsgálatának kapcsán. A szolgáltatások akkor teljesítik küldetésüket, ha valós igényekre adnak elfogadható választ. A szolgáltatás tervezés igen lényeges elem, hogy rávilágítson a célcsoportok által elvárt igényekre. Az indikátor azt mutatja, hogy a dokumentum készítői milyen mértékben fókuszáltak a

TÁMOP 5.4.1. Gyorsjelentés

szolgáltatások iránti igények megalapozottságára, illetve hogyan mutatták be az igényfelmérés érdekében tett lépéseket.

- **Ellátási kötelezettség teljesítésének jelenlegi helyzete+** indikátor, a kötelezően biztosítandó ellátásokat térképezi fel. Nem minőségi indikátor, hanem azt értékeli, hogy milyen részletességgel mutatták be a dokumentumban, az egyes szolgáltatásokat, illetve hogyan indokolták a szolgáltatások hiányát.
- **Humán erőforrás alakulása szolgáltatás típusonként+** indikátor feladata, hogy az egyes szolgáltatások biztosításához szükséges emberi erőforrásokat számba vegye. Szintén nem minőségi indikátor, csupán azt vizsgálja, hogy a tervezési dokumentum készítői megemlékeztek-e erről a lényeges elemről. Nem azt értékeli, hogy az adott önkormányzat megfelelő-e az 1/2000. Korm. rendeletben foglaltaknak, hanem azt, hogy a szolgáltatások bemutatásakor, illetve a jövő kép kialakításakor milyen mértékben gondoltak arra, hogy a megvalósítás emberi erőforrások igénybevétele nélkül nem képzelhető el. Az indikátornak költségvetési vonzata is van, tekintettel arra, hogy a szakdolgozók díjazását is figyelembe kell venni.
- **Szociális és gazdasági/infrastrukturális térkép+** indikátor elsődleges funkciója, hogy azt a gazdasági környezetet mutassa meg, amelyben a szociális szolgáltatások iránt igény keletkezik, illetve ennek az igénynek milyen infrastrukturális vetületei vannak. A szociális térkép, földrajzi elhelyezkedését demonstrálja az egyes igényeknek, így akár területi egyenlőségek vizuális megjelenítésére képes a szolgáltatási terület viszonylatában.
- **Az ellátási kötelezettség teljesítése+** indikátor a jelenlegi szociális szolgáltatásokat hivatott bemutatni. Az indikátor értékeli a dokumentumban milyen részletességgel tértek ki az egyes alapellátások ill. szakosított ellátások bemutatására, az esetleges várólisták helyzetére. Különösen fontos mutató a kistérségi társulások esetében, ahol az egyes településekre is értelmezni kell.
- **Erőforrás-költség+** indikátor A szolgáltatások megvalósításának második eleme a költség. Az indikátor azt mutatja be, hogy a koncepció milyen

részletességgel foglalkozik a költségek elemzésével, illetve a források szerkezetének bemutatásával (Forrástérkép). A jövő elképzeléseit hitelesen a források megjelölésével lehet alátámasztani.

- **Reagálás** valós igényekre+ indikátor. A helyzetelemzés, szükségletfelmérés készítésének értékelése, az egyes szintek mennyire képesek a szociális-egészségügyi-társadalmi folyamatok nyomon követésére, és arra való reagálásra.
- **Innovativitás**+ indikátor. A szolgáltatások területén a törvény szerint nem definiált speciális tevékenységek bemutatása, illetve a törvényben kötelezően biztosítandó szolgáltatásokon felül nyújtott szolgáltatások bemutatása. Az indikátor közvetett módon kapcsolódik az igényfelmérés indikátorhoz, abban a tekintetben, hogy az önkormányzat a feltárt igényekre milyen módszerrel, és milyen ötletességgel ad választ.

d) Együttműködési formák

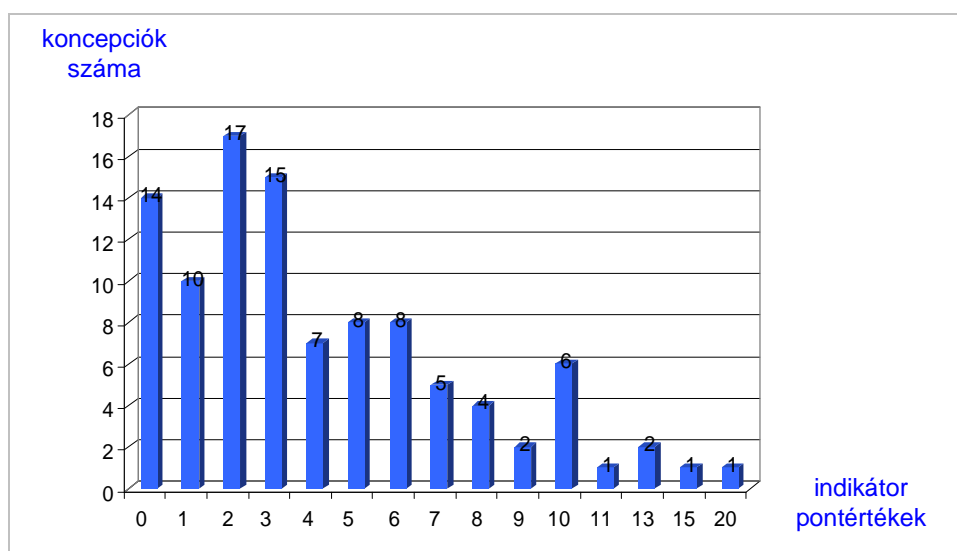
- **Együttműködés** önkormányzatokkal, szolgáltatókkal, egyéb szervezetekkel+ indikátor megmutatja, hogy a koncepciót készítő önkormányzat milyen kapcsolatot tart fenn a társönkormányzatokkal és egyéb szervezetekkel, ezt a kapcsolatrendszert hogyan jeleníti meg a szociális szolgáltatások tervezésének kapcsán.
- **Az Sztk. kapcsolódása** más ágazatokhoz és programokhoz+ indikátor az egyéb jóléti, egészségügyi vagy civil szolgáltatásokhoz való viszonyt jeleníti meg, valamint megmutatja, hogy az önkormányzat más szervezetekkel tart-e kapcsolatot a szociális szolgáltatások biztosításához kapcsolódóan. Az indikátor közvetve utal arra is, hogy ellátási szerződéssel mekkora területet fednek le az adott önkormányzatok, valamint arra is, hogy a nem állami szereplőkkel milyen kapcsolatot alakítottak, alakítanak ki. Továbbá az országos és EU-s irányelvek, programok említésével, azok stratégiai szempontú számbavételével, az azokban megfogalmazott elvekhez való igazodásról is információt kaphatunk.

5. A koncepciók részletes elemzése az indikátorok alapján

1. Együttm ködés önkormányzatokkal, szolgáltatókkal, egyéb szervezetekkel

A vizsgált mintából megállapítható, hogy az önkormányzatok 14 százaléka nem m ködik együtt más szervezetekkel, hanem a saját er forrásait használja fel a szolgáltatások nyújtásához.

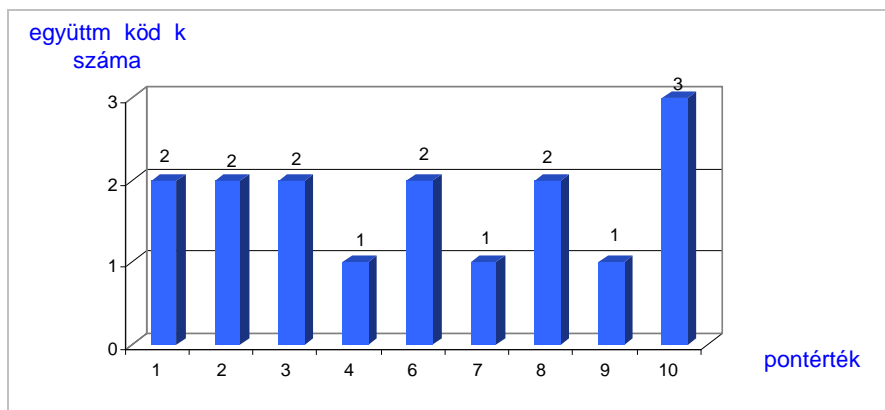
1. ábra: Együttm ködés említésére adott értékelések megoszlása (%)

Az együttm ködések legnagyobb számában (17%), két másik szervezettel történik valamilyen kapcsolódás. Tíznél több szervezettel a vizsgált minta mindössze 2 százaléka dolgozik együtt. Fentiekb l az következik, hogy az Szt. készítésére kötelezett települési önkormányzatok együttm ködési hajlandósága, a tervezési dokumentumban foglaltak szerint, er sen korlátozott. Jellemz en két másik szervezet megemlítésével lezáródik. Megállapításunk szerint a szociális szolgáltatók nem hangolják össze tevékenységüket más szervezetekkel, vagy ha mégis, akkor azt a tervezési dokumentumban nem jelenítik meg.

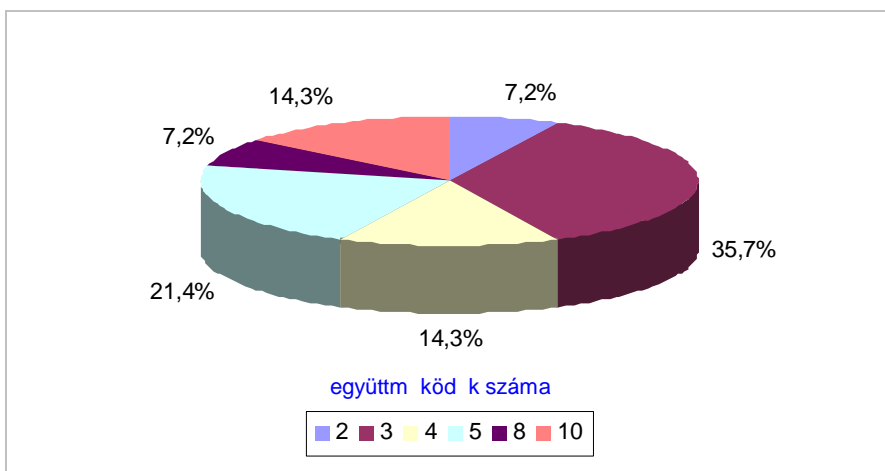
Egészen mást mutat a minta, abban az esetben, ha külön vizsgáljuk az önkormányzatokat lakosságszám alapján.

2. ábra: Együttm ködés említése a 2000 f alatti települések koncepcióiban (db)

A 2000 f alatti kistérségek együttm köd bbe, mint az átlag. Ez a források viszonylagos sz kösségéb l fakadhat. A 2000 és 3000 f közötti települések 68 százaléka együttm köd .

3. ábra: Együttm ködés említése a megyei önkormányzatok koncepcióiban (%)

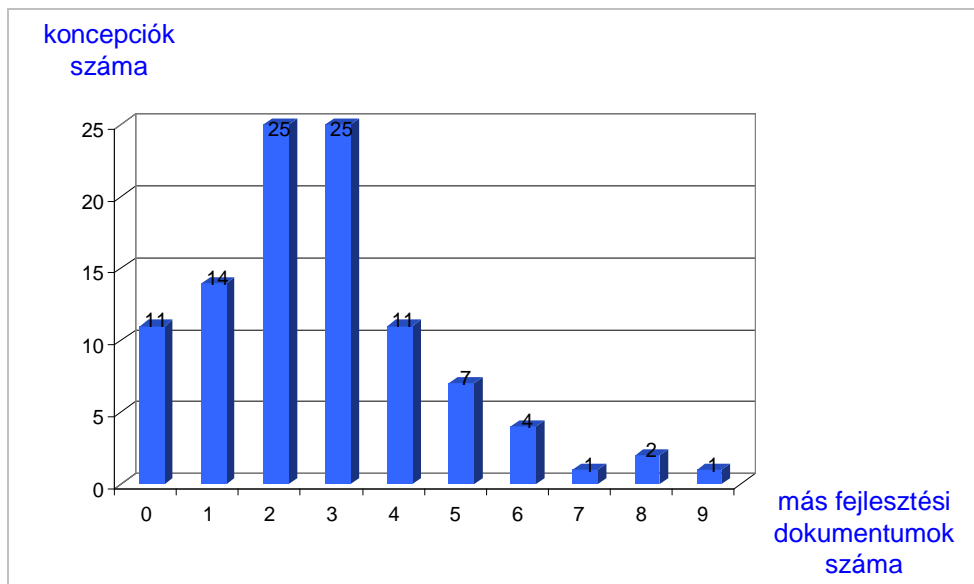

A megyei önkormányzatok egyharmada legalább három partnerrel m ködik együtt, de még 20 százalékuk is öt szervezettel tart kapcsolatot. Úgy t ník, hogy a megyei önkormányzatok kapcsolatrendszerükben l adódóan, a szociális szolgáltatások megszervezése során is szívesen támaszkodnak más szervezetekre. Budapest kerületeinek 18,8 százaléka tíz szervezetet is bevon valamilyen szinten a szolgáltatásokba.

2. Az Sztk elkészítése hogyan kapcsolódik más ágazatok (egészségügy, gyermekvédelem, oktatás stb.) fejlesztési terveihez.

A teljes mintát tekintve, az önkormányzatok negyede, 2 illetve 3 fejlesztési dokumentumot jelöl meg.

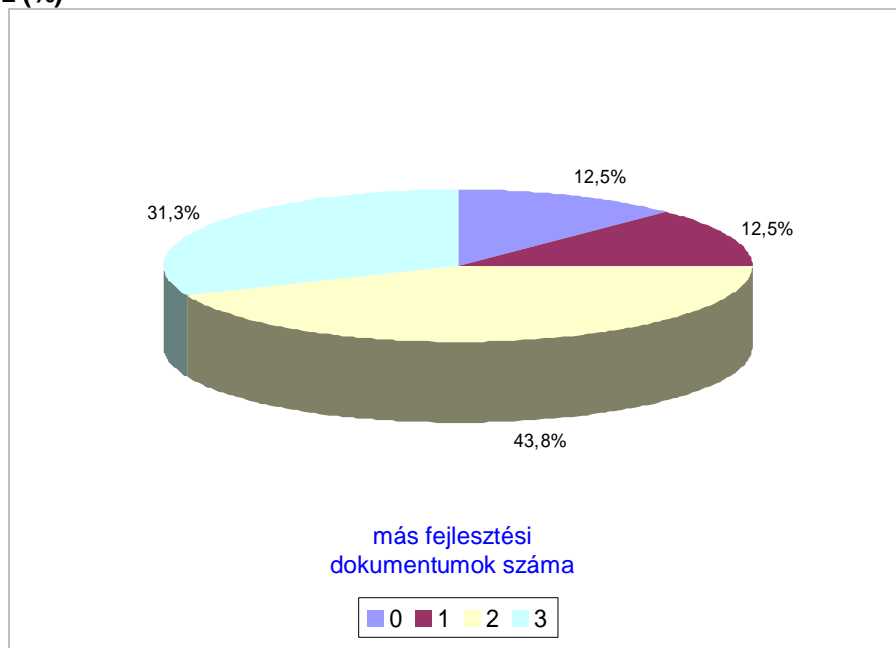
4. ábra: A koncepciók kapcsolódása más fejlesztési tervekhez, ágazatokhoz (db)

Az önkormányzatok a tervezési munka során a gyermekvédelemmel kapcsolatos tervezési feladatokat tartották a legjellemzőbbnek. A tervezési gyakorlat, sok esetben, egy dokumentumban tárgyalja a szociális ellátásokat a gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységekkel.

A 2000-3000 f közötti települések egyharmada, három vagy annál több dokumentummal való kapcsolódást jelenít meg.

5. ábra: Budapesti kerületek koncepciójának kapcsolódódása más fejlesztési tervekhez, ágazatokhoz (%)

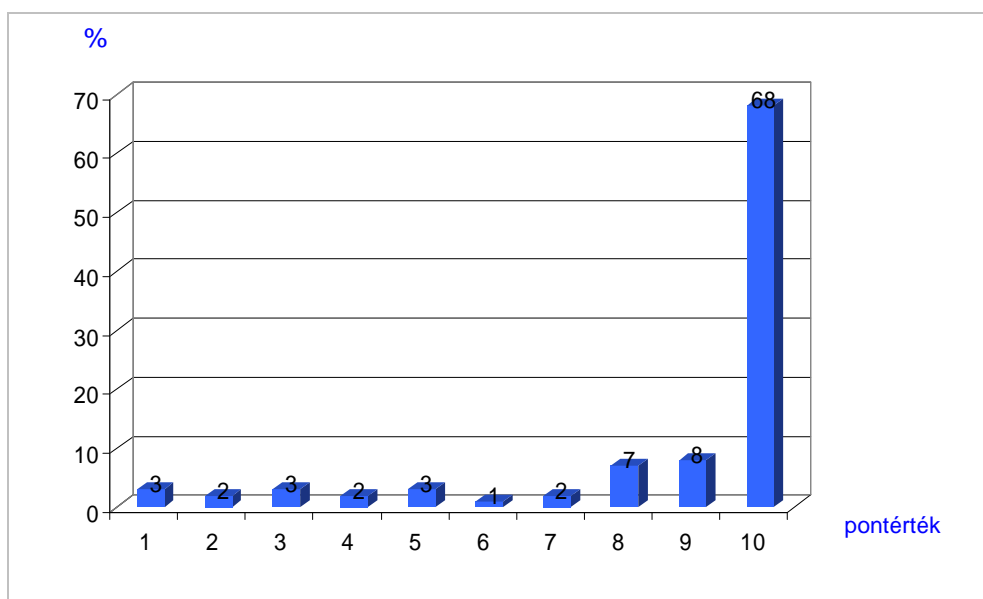
A f városi kerületek majdnem fele (43,8%) legalább két másik tervezési anyaggal valósított meg harmonizációt.

A területfejlesztési dokumentumokkal való egyeztetés elenyésző számban valósult meg, ahogy az Európai Unió stratégiai fejlesztési dokumentumai sem szerepelnek a szolgáltatások tervezésekor, mint irányadó munkák. Talán a pályázatok készítésekor merült fel az önkormányzatokban, ezekhez az irányelvekhez való idomítás.

3. Szociodemográfiai adatok

Összességében a tervezési anyagok nagyon jól jelenítik meg az adott földrajzi terület demográfiai helyzetét.

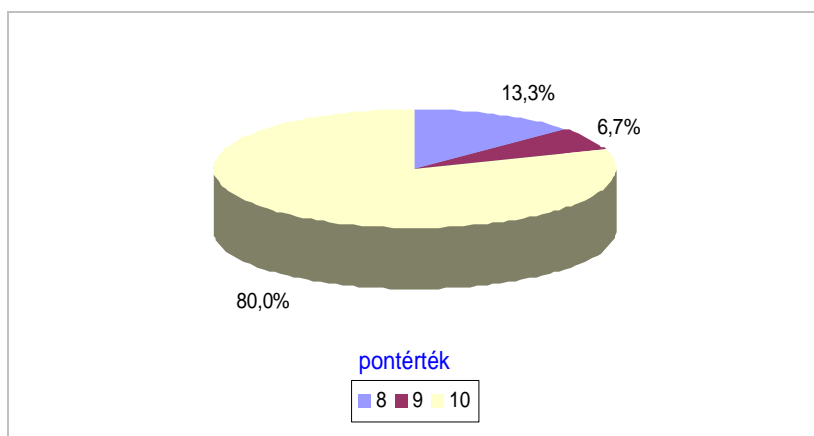
6. ábra: A szociodemográfiai adatokra adott értékelések megoszlása (%)

A vizsgált halmaz 68 százaléka a maximális adható értéket kapta erre a min ségi indikátorra. A törvény által kötelez ként definiált adatsort a minta 3 százaléka nagyon gyengén teljesítette. Ennek alapvet oka az volt, hogy a felülvizsgálat során nem aktualizálták a korábban készített bemutató anyagot, pedig két év alatt is jelent sen átalakulhattak a korábbi trendek, nem beszélve arról, ha nem is sikerült a határid pontos betartása, és három vagy több év változásai maradtak így dokumentálás nélkül.

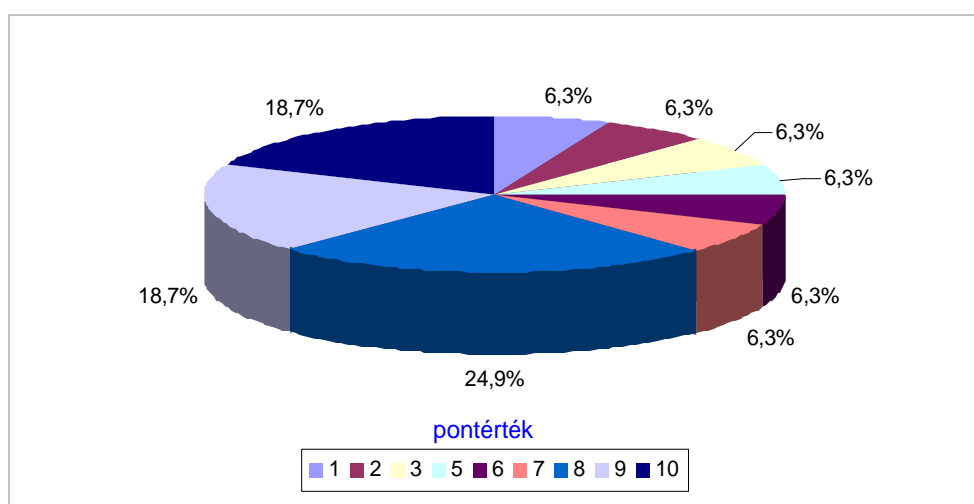
A területi bontást vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a megyék és a kistérségek igen alapos munkát végeztek, és kaptak a maximálishoz közeli pontszámot (80%, 95,5%).

7. ábra: 2000 f alatti települések szociodemográfiai adatokra adott értékelésének megoszlása (%)

A 2000 f alatti települések ugyanakkor 25 százaléka kapott mindösszesen maximálisához közeli pontszámot. A kistelepülések gyengébb szereplése talán annak tudható be hogy a statisztikai adatbázisok ilyen bontásban már kevésbé elérhetők a készítőik részére, illetve helyi felmérések források hiányában nem készültek az elmúlt évek során. Ugyanakkor meglepő, hogy a jobb anyagi helyzetben lévő f városi kerületek negyed nem kapta meg a maximálisan elérhető pontszámot.

8. ábra: Budapest kerületeinek szociodemográfiai adatokra adott értékelésének megoszlása (%)

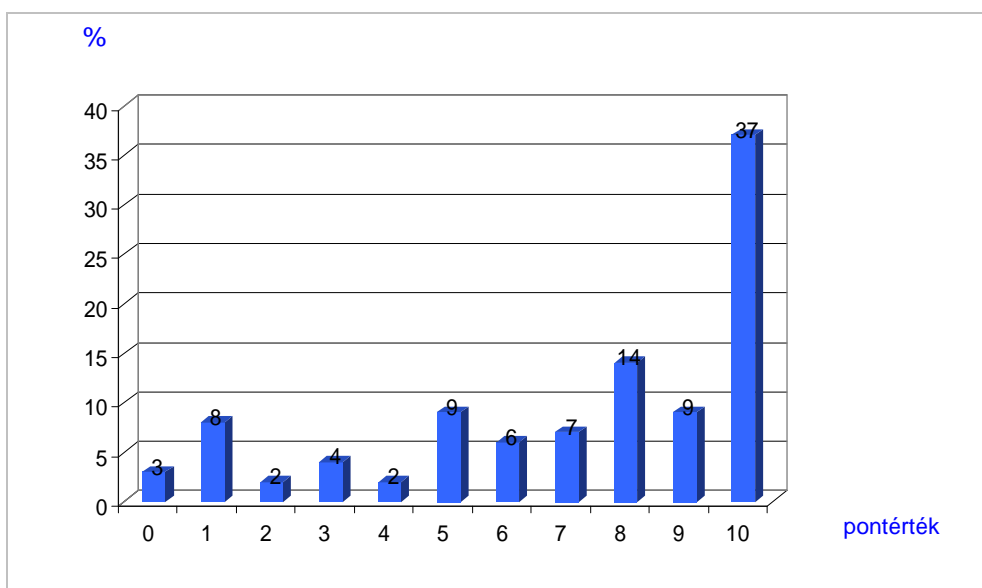

A f városi szociodemográfiai leírások 63 százaléka a ponthatár felső harmadában található, ami azt mutatja, hogy ezek a dokumentumok, ha nem is kiválóan jók, de meglehetősen egyenletes minőséget mutatva kerültek kidolgozásra.

4. Igényfelmérés

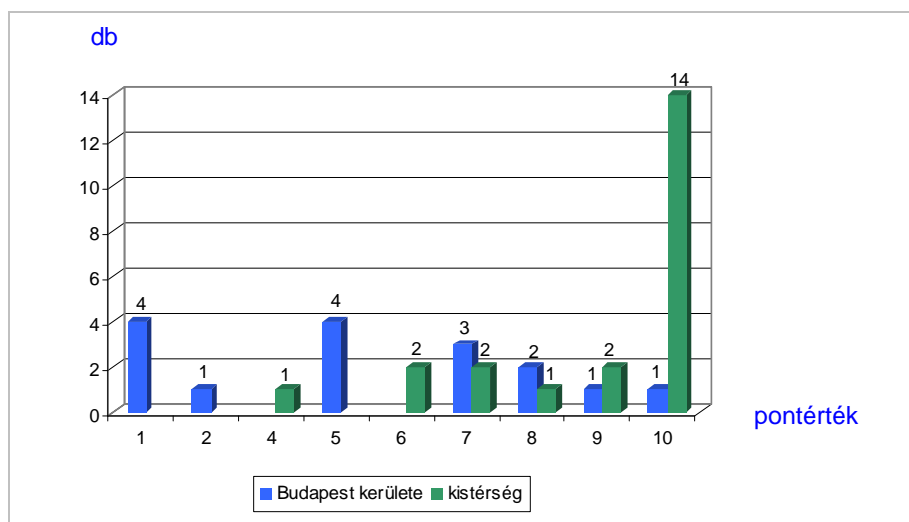
A szolgáltatások nyújtásának megalapozottságát igényfelmérés útján lehet biztosítani. Az egyes szolgáltatások iránti igények összesítése után, lehet dönteni egy szolgáltatás megkövetelésére, vagy elhagyására az adott területen. Az alapos igényfelmérés eredménye, a területen végzett kutatás. Ennek hiányában a rendelkezésre álló statisztikai adatokból lehet következtetéseket levonni. A törvényi előírásnak 3 önkormányzat nem felelt meg, azzal, hogy az Sztk.-ban nem jelentette meg az igényfelmérés módját. A minta jelentős hányada, közel 38 százaléka kell odafigyeléssel, és részletgazdagon mutatja be a szolgáltatási környezetet, az egyes célcsoportokat.

9. ábra: Az igényfelmérés minőségére adott értékelések megoszlása (%)

A területi bontást megfigyelve szembevetve a kistérségek igényfelméréseinek részletessége, pontossága, megjelenítése a tervezési dokumentumokban.

10. ábra: Kistérségek igényfelmérésének min. ségére adott értékelések megoszlása (%)

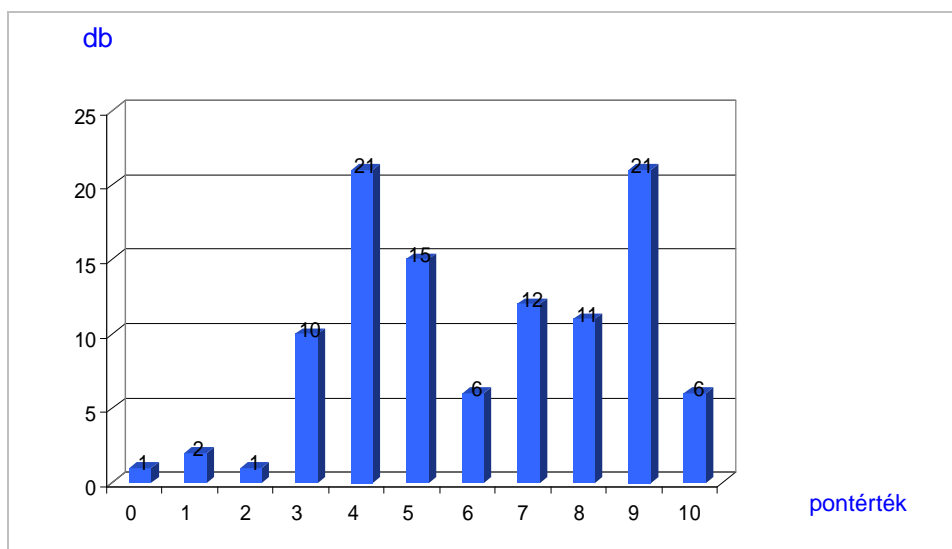

A kistérségek 64 százaléka kapott erre az indikátorra maximális pontszámot. A f városi kerületeket tekintve, ez csak 6%, a megyék esetében ez a mutató 27%, a megyei jogú városok tekintetében 44%. Viszonylagosan b séges humán er forrással, és pénzügyi forrásokkal a f városi és megyei önkormányzatok, és a megyei jogú városok rendelkeznek, ezért meglep a f városi kerületek alulteljesítése.

5. Ellátási kötelezettség teljesítésének jelenlegi helyzet leírása

Az ellátási kötelezettség teljesítésének vizsgálta egyrészt megmutatja az ellátáshiányos területeket, másrészt azt is, hogy az Sztk. mint tervezési dokumentum segíti-e a felülvizsgálataival ezeknek a fehér foltoknak a csökkentését.

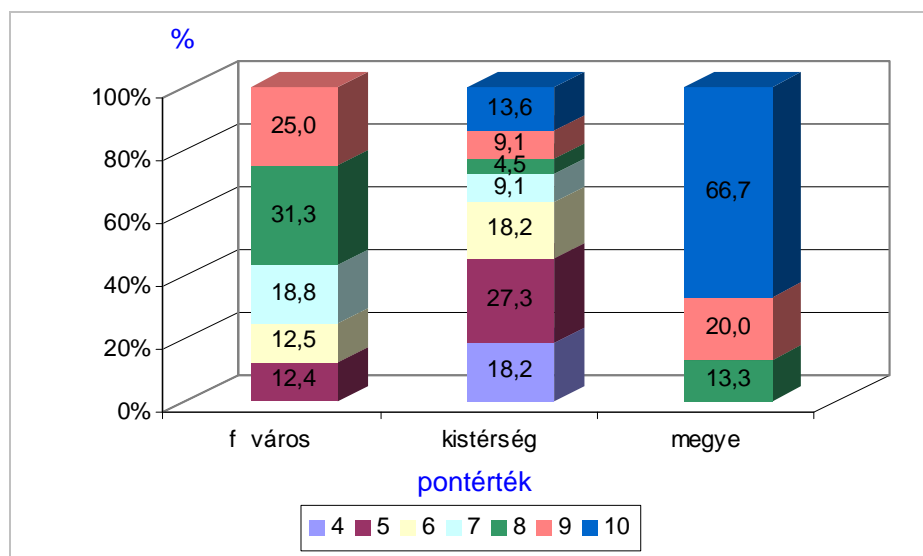
11. ábra: Ellátási kötelezettség kifejtésére adott értékelések (db)

Az ellátási kötelezettség indikátor érdekes megoszlást mutat. A közepesnél kicsit gyengébb, és a majdnem kiváló pontértéket mutató önkormányzatok száma megegyezik. Az alsó harmadba viszonylag kevés önkormányzat került (4 db), a fennmaradó pontszámokon változatosan osztoztak a készítő k. A fenti grafikon azt mutatja, hogy egyrészt minden vizsgált Sztk. tartalmazta az ellátási kötelezettség bemutatását, ugyanakkor ennek az indikátornak az értéke nagy szórást mutat (1 és 21 pontérték között). Összességében a koncepciók ebben a tekintetben nagy min ségi eltéréseket mutatnak.

A kistérségekben készített dokumentumok közel harmada kapott közepes értékelést, ugyanakkor a megyei Sztk.-k több mint kétharmada a maximális pontot szerezte meg.

12. ábra: Ellátási kötelezettségek teljesítésére adott értékelés megoszlása (%)

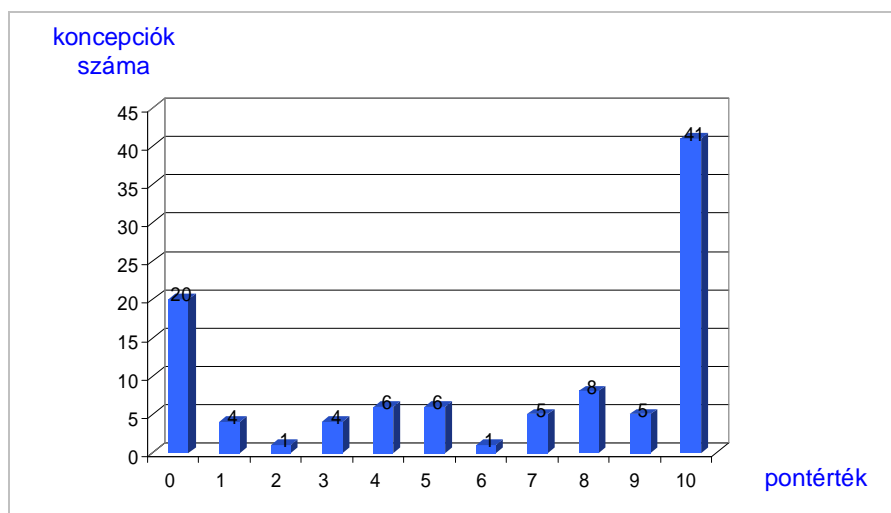
Külön érdemes megemlíteni, hogy a megyei önkormányzatok értékelése, a fels harmadban található, ennél gyengébb min sítés a mintába nem került.

A f várost tekintve, a kerületek közel egyharmada a jól teljesít k között található. Az alsó pontértékek is az ötven százalékos mutatót elérik, vagy azt meghaladják.

6. Humáner forrás alakulása

Az indikátor nemcsak azt mutatja meg, hogy az 1/2000 Korm. rendeletnek mennyiben felelnek meg a szolgáltatók, hanem arra vonatkozóan is ad információt, hogy az Sztk. tervezése során, a készít k milyen fontosságúnak ítélték meg az emberi er forrásokkal történ gazdálkodást, illetve ezt hogyan jelenítették meg a tervezési dokumentumban.

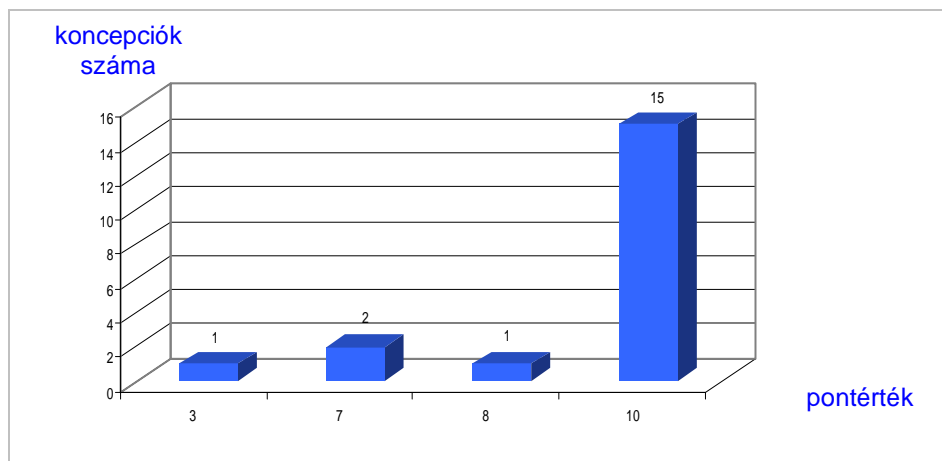
13. ábra: Humán er forrás gazdálkodásra adott értékelések (db)

Az egész mintát megfigyelve érdemes a grafikon két szélére figyelni. Egyrészt a dokumentumok között igen magas a témakört egyáltalán nem szerepeltet k magas száma (20 db), illetve a jó színvonalú, részletes humán er forrás gazdálkodást bemutatók száma (44 db). A két széls érték lefedi az egész minta több mint 60 százalékát. A maradék 40 százalékon, viszonylag egyenletesen osztoznak a konceptiók.

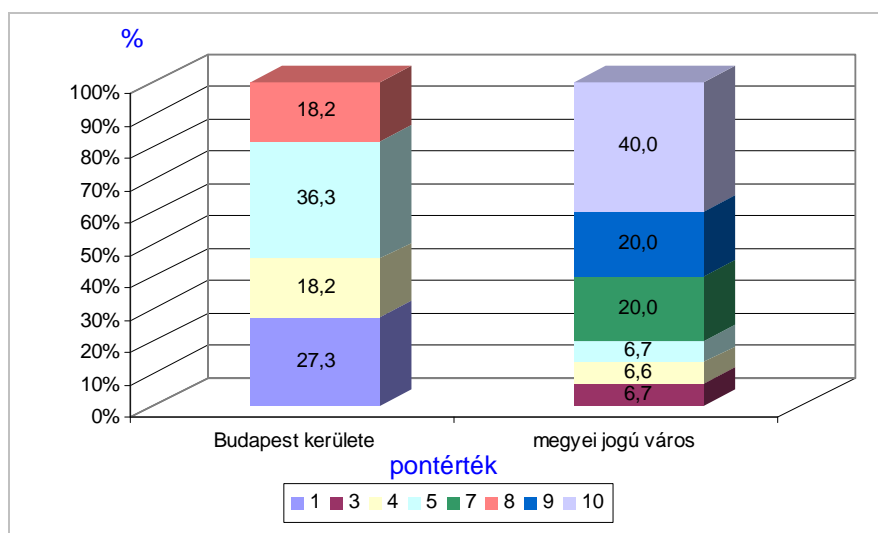
A kiválasztott kistérségek több mint háromnegyedében igen alaposnak mutatkoztak az önkormányzatok a szolgáltatás tervezése során abban a tekintetben, hogy nem elég megszervezni az egyes ellátási szolgáltatásokat, hanem fenntartható módon a megfelelő szakember gárdát is biztosítani kell. A magas érték talán annak is betudható, hogy a normatívák változása segítette a többcélú társaságok megalakulását, így az emberi er források nagyobb rendelkezésre állását (adott területen összevont szolgáltatás esetén azonos szakemberrel költséghatékony módon ellátható a szolgáltatás).

14. ábra: Humáner forrás gazdálkodásra adott értékelések a kistérségekben

A megyei jogú városok által készített koncepciók 42 százalékában nem található humáner forrás gazdálkodással foglalkozó fejezet. Akik viszont készítettek ilyen anyagot, azok jó min ségben tették ezt. A vizsgált minta több mint 30 százaléka az értékelési ponthatár fels harmadában található.

15. ábra: Megyei jogú városok humáner forrás gazdálkodása

A budapesti kerületeket tekintve az Sztk.-k 31,2 százaléka nem tartalmaz humáner forrás fejezetet, vagy a felülvizsgálatok során egyáltalán nem aktualizálták azt. A kerületek negyede készített közepes (5 pontértéket elért) min ség anyagot,

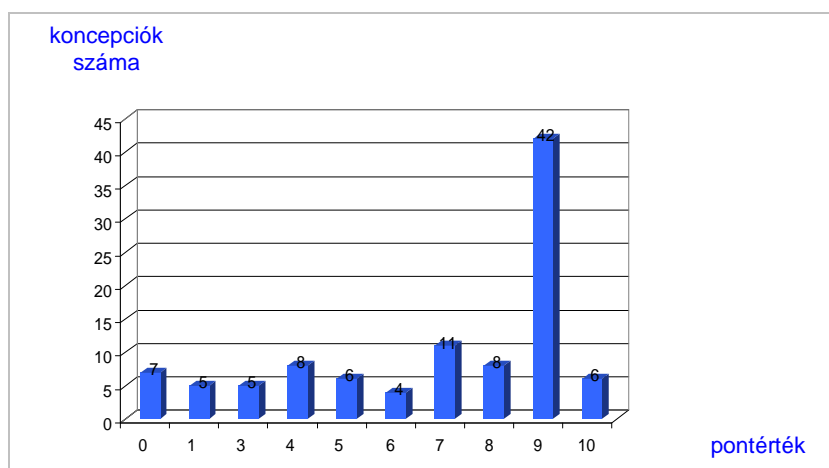
amely azt jelzi, hogy a f városban vagy túlkínálat van szakemberekből, vagy a készítő nem tartotta fontosnak ezt a fejezetet részletesen kidolgozni.

A megyék által készített koncepciók 40 százaléka a maximális pontszámot kapta, a kistérségek után a megyékben fordítottak a legnagyobb gondot ennek a kérdéskörnek a bemutatására.

7. Szociális és gazdasági/infrastrukturális térkép

A szolgáltatások megkövetelésének alapja a szükséges források megléte. Az indikátor a szolgáltatások tervezésének gazdasági, költségvetési alapját vizsgálja.

16. ábra: Gazdasági adatok kidolgozottságára adott értékelések (db)

A koncepciók kidolgozói, szem előtt tartva a törvényi előírásokat, szerepeltették a gazdasági adatokat a dokumentumokban, kivéve a minta 7 százalékát. Ez igen magas szám ahhoz képest, hogy ennek hiányában megkérdőjelezhető a szolgáltatások tervezhetőségének kritériuma. A koncepcióba bekerülő gazdasági fejezetek viszont 42 százalékában majdnem maximális értékelést kaptak. Tehát azok az önkormányzatok, akik beépítették a dokumentumba a gazdasági elemzést, megfelelő alapossággal és részletezetten tették azt. A minta közel fele szinte egyenletesen osztozik a fennmaradó pontszámokon. Összességében az Sztk.-k több

mint fele alaposan átgondolta a szolgáltatások gazdasági hátterét, míg a maradék 50% vagy egyáltalán nem, vagy csak hiányosan felelt meg ennek az el írásnak

A kistérségek 91 százaléka maximális pontszámot elérve, alapos gazdaságelemzést végzett. A megyék és a megyei jogú városok közel fele kapott jó+ osztályzatot. A f városi dokumentumok több mint harmada a közepesen megfelelt kategóriába tartozott. Érdekes ellentmondás látszik kirajzolódni, mely szerint a Budapesti kerületek jó anyagi lehet ségek mellett (azaz a koncepciók elkészítésében szakemberek alkalmazása inkább garantált), kisebb energiát fordítottak a gazdasági elemzés elkészítésére.

8. Ellátási kötelezettség teljesítése

Valamennyi településen biztosítani kell a szociális alapellátás körébe tartozó ellátások, szolgáltatások közül az étkeztetés és a házi segítségnyújtás igénybevételének lehet ségét, valamint ki kell építeni és m ködtetni kell a gyermekek védelmét szolgáló helyi ellátórendszert, meg kell szervezni a településen lakó gyermekek ellátását.

Az elemzésünk els sorban a szociális szolgáltatásokra fókuszált. A szabályozás szerint a települési önkormányzatok feladatai a szociális szolgáltatás keretében a következ képpen néz ki:

2. táblázat: A települési önkormányzatok szolgáltatási kötelezettsége a lakosok számától függően

ELLÁTÁSI FORMA	2.000 f alatt	2.000 f felett	3.000 f felett	10.000 f felett	30.000 f felett	50.000 f felett
falugondnok (600 f nél kisebb tel.) és tanyagondnoki szolgáltatás (70-400 f s külterület)	✓	-	-	-	-	-
étkeztetés	✓	✓	✓	✓	✓	✓
házi segítségnyújtás	✓	✓	✓	✓	✓	✓
családsegítés		✓	✓	✓	✓	✓
idősek nappali ellátása			✓	✓	✓	✓
jelző rendszeres házi segítségnyújtás				✓	✓	✓
nappali ellátás				✓	✓	✓
2008. december 31-ig támogató szolgáltatás				✓	✓	✓
2008. december 31-ig közösségi ellátások				✓	✓	✓
átmeneti elhelyezést nyújtó ellátás					✓	✓
utcai szociális munka						✓

A fenti felsorolásból látható, milyen intézményi kört érint a szociálpolitika. Meg kell azonban jegyezni, hogy több koncepcióból azt a következtetést vontuk le, hogy különösen a hátrányos helyzetű kistérségek (elsősorban falvakról van szó) esetében minden intézmény ellát hivatalos feladatmeghatározás nélkül is szociális feladatokat.

Az Országgyűlés 2007. október 15-én módosította a szociális törvényt, és jelentősen átalakította az önkormányzatok kötelező feladatainak rendszerét. A változások érintik a közösségi ellátásokat. Jelenleg az önkormányzatok a kötelező feladataiknak eltérő mennyiségi és minőségi mutatók alapján tesznek eleget. A forrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás, illetve a mozgástér növelése érdekében a jogalkotó szükségesnek látta egyes kötelező feladatok fakultatívvá tételét. Az új feladat-ellátási rendszerben a közösségi ellátások (és így az alacsonyküszöbű szolgáltatás) nyújtásának kötelezettsége 2009. január 1-jétől megszűnik, de mint törvényben meghatározott tartalmú szociális szolgáltatások továbbra is megmaradnak,

finanszírozásuk valamennyi fenntartó számára egységes módon, a tényleges szükségletek figyelembe vételével, pályázat útján valósul meg.

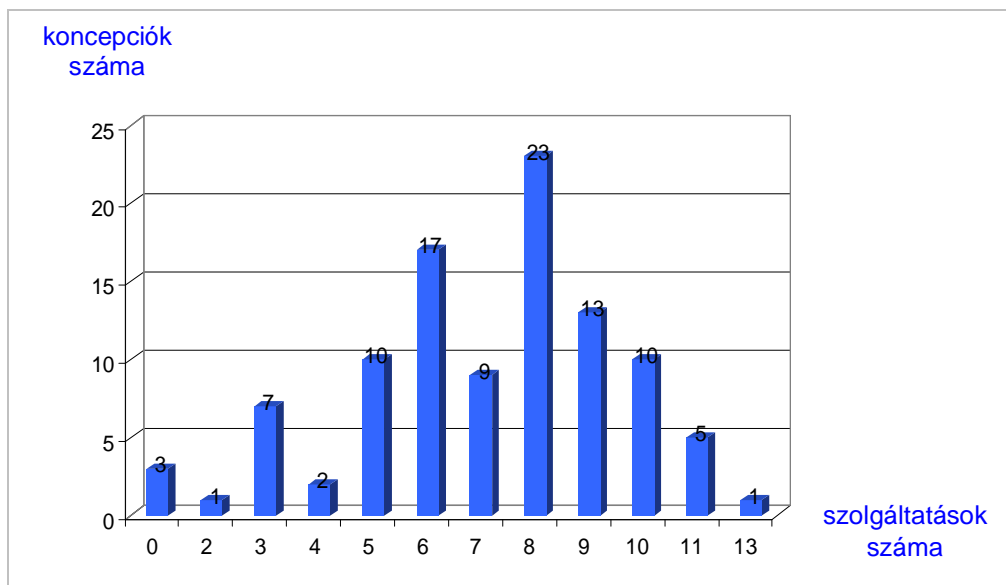
Így azok a koncepciók, felülvizsgálatok melyek 2008. előtt készültek, ott ezek még kötelező feladatként fogalmazódtak meg. Elemzésünkben mindig az adott beszámolási évre vonatkozó feltételeket vettük alapul: tehát nem a jelenlegi, azaz 2010-es feltételek tükrözését, hanem a koncepció készítésének dátumához kapcsolódó állapothoz viszonyítottunk. (Hiszen nekünk az FSZH-hoz beérkezett, és felénk továbbított dokumentumokat, mint a legfrissebb koncepciót kellett elfogadnunk.)

Az ellátásokkal kapcsolatban a tartalmi elemzést követően megállapítható, hogy az alapszolgáltatások a mintánkba került koncepciók alapján javarészt hozzáférhetőek. Két fontosabb észrevételt mégis szeretnénk kiemelni:

1. A nappali ellátással kapcsolatban a Szoc.tv. a 3000 f-nél magasabb lélekszámú településeken írja elő kötelező feladatként, azonban több kisebb település az elmagányosodás elkerülése végett az időskorú lakosság részére idősek klubot is ködtet. Kistérségi feladat átvállalás esetén ezek a klubok az egyéb alapszolgáltatások decentrumaivá válhatnak.
2. A közösségi ellátások nagymértékben hiányoznak az ellátási szerkezetből, függetlenül attól, hogy azok 2008. december 31-i vagy az utáni koncepcióban kerültek említésre. A vizsgált koncepciók említései szerint a közösségi szolgáltatások kiépítettsége megyei szinten is elégtelen, így az érintett rászorulóknak az ellátása vagy az ambuláns vagy a kórházi egészségügyi szolgáltatók és/vagy a szociális alapellátás intézményeinek útján, illetve bentlakásos szociális intézményekben, az ellátott lakóhelyétől távol történik. Legalábbis a koncepciók elemzése szerint.

Az egész mintát tekintve, az ellátások többsége rendelkezésre áll minden vizsgált önkormányzatnál.

17. ábra: Szolgáltatás típusok említése az összes koncepcióban (db)

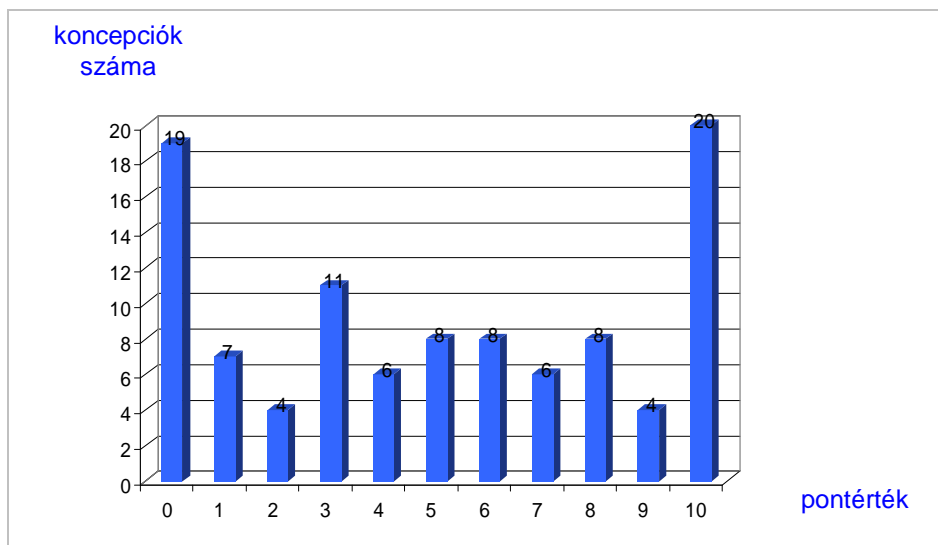
A f városi kerületek egyértelműen a legjobban ellátott területek, ezt követően a megyék, és a megyei jogú városok következnek.

A megyei jogú városok értékelése nagyon változatos képet mutat. A jól ellátott területek, és a kevésbé ellátott területek váltakoznak egymással.

9. Források, költségek megjelölése és hiányok feltüntetése - forrástérkép megléte, vagy hiánya

A szolgáltatások megkövetelésének fontos eleme a rendelkezésre álló források áttekintése. A forrástérkép a különféle bevételeket és kiadásokat hivatott ábrázolni. A gazdasági tervezhetőség, az intézmények, szolgáltatások fenntarthatósága megköveteli a finanszírozás pontos kidolgozását. Meglepő, hogy a mintába került önkormányzatok egy tizede egyáltalán nem készített pénzügyi, finanszírozási tervet. Felmerül a kérdés, hogy ennek hiányában hogyan megkövetelik a szolgáltatásokat, de még inkább az, hogy a jövőben hogyan fogják mindezt tervezni és üzemeltetni? Azok a fenntartók, akik viszont készítettek ilyen tervet, azt kellő részletességgel tették, mert az egész minta 20 százaléka a maximális értékelést kapta. A minta 70 százaléka a fennmaradó helyeket tölti ki. Kismértékben kiemelkedik az alsó egyharmad 11 százalékos eredménye.

18. ábra: Finanszírozási térképek kidolgozottságára adott értékelések (db)

10. Reagálás valós igényekre

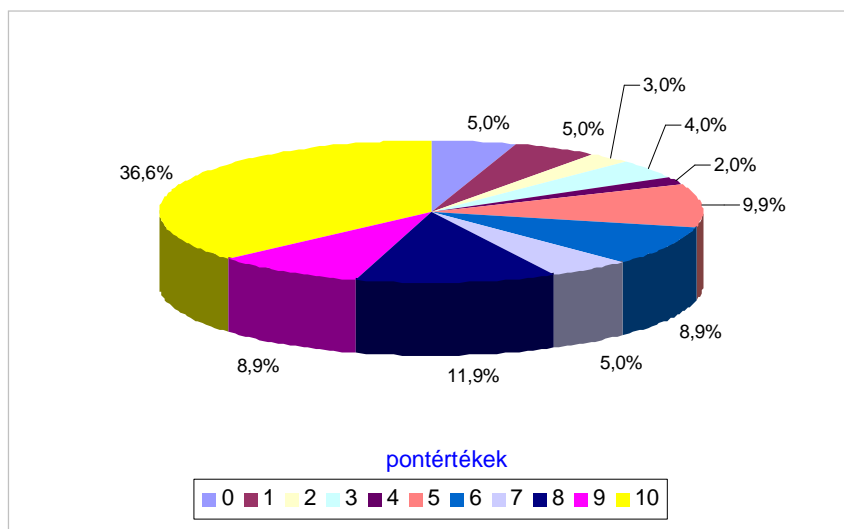
A kérdés a helyzetelemzés, szükségletfelmérés készítésének, és az ara épül szolgáltatási rendszer értékelésére vonatkozott. Azaz azt szeretnénk volna megtudni, hogy az egyes szintek tekintetével vannak-e a koncepció megírásakor a szociális-egészségügyi-társadalmi folyamatok nyomon követésére, és arra való reagálásra?

Sajnos általános tapasztalat, hogy a szükségletek és a hozzá rendelt szolgáltatások sorrendjével kapcsolatban, a szociális ágazatban egy sajátos helyzet alakult ki. Eszerint a legfőbb probléma, hogy csak és kizárólag a KSH adatokra támaszkodnak az egyes vizsgálati szintek, még akkor is, ha kistérségi szinten valamivel több adatmennyiség, esetleg valamiféle kutatás áll rendelkezésre. Tulajdonképpen a szociális ellátásokra rászoruló ellátottakról, számuk jövőbeni alakulásáról, és a lokális és országos folyamatok hatásairól (pl. előregedés, munkaerőpiaci struktúraváltozás, finanszírozási rendszer változása, ellátottak számának növekedése, speciális igények stb.) csak kevés helyen, és általában kevés információ áll rendelkezésre. Természetesen nem is feltétlen igénye az önkormányzatoknak ilyen pontosságú munkák készítése, hiszen a legtöbb önkormányzat, ahogyan az már az ellátási kötelezettségek teljesítésénél is felmerült, kizárólag a térségi társulásoktól várja a

megoldást a gazdaságos+ m ködtetésre és végs soron valamilyen szinten tartásra.

Ennek függvényében kiegyeztünk tehát azzal, hogy jónak tekintjük, ha munkaer piaci, KSH és helyi adatforrásokra való hivatkozás alapján tendenciákat és valamiféle víziókat próbáltak felvázolni a koncepció készít i.

19. ábra: Valós igényekre történ reagálásra adott értékelés megoszlása pontérték szerint (%)

E téma értékelésénél a mintába került koncepciók 36,6 százaléka ért el 10 pontot, és összesen 57,4 százalékukat értékeltük jónak (vagyis 8-10 közötti pontértékkel rendelkező). Tehát a munkák zöme a jelenlegi helyzet bemutatásán túl azért alkalmas arra, hogy a jövőbeli állapotokra vonatkozóan is valamiféle következtetéseket vonjon le. A mintába került dokumentumok mindössze 5 százaléka esetében nem találtunk egyáltalán erre a témakörre való utalást.

A vizsgálati egységek szerinti bontásban azt tapasztaltuk, hogy a települések 58,6 százaléka jó (azaz 8-10 pont közötti) pontértéket kapott. Ez azt jelenti, hogy esetükben megalapozottnak tekinthető a reagálás: statisztikai elemzéseken és az intézményekkel való kommunikáción alapul a munkájuk. Szintén inkább jó pontértékeket kaptak a kistérségi és megyei önkormányzatok koncepciói is (81,8% és 66,7%), ami azt jelenti, hogy esetükben is körültekintően, és a valós igényekre koncentráló elemzések kerültek be a mintánkba. Ha továbbra is a belső arányokat és az egymásra épülő szintek kapcsolódását nézzük, akkor a települések és a

kistérségek esetében fordult el a legnagyobb arányban 10 pontérték (44,8% és 63,6%), azaz a legkimunkáltabb részek ezen önkormányzatok munkájában található.

Találkoztunk olyan koncepcióval, melyben említést tesznek az önkormányzati vagyon felhasználását illető végzett közvélemény kutatásról. A demokratikus döntés és végrehajtás szép példájáról olvashatunk az egyik koncepciójában, ahol az eredmények függvényében történt meg a településen a jóléti szolgáltatás fejlesztése.

sEnnek eredménye szerint a lakosság a vagyon hasznosítására els ként egy id sek otthona létesítését jelölte meg, valamint az egészségügyi ellátás felszereltségének javítását.+(Csanádpalota koncepciója)

Általános elvárás az igényfelmérésre és az arra való reagálásra vonatkozóan, azaz **az Sztk. gyakorlatban való működésére**, hogy az önkormányzat részéről időközönként megtörténjen a feltérképezés az ellátottak, a lakosok körében. Ezen munkálatot a minőségbiztosítás elemeinek felhasználásával kellene elvégezni (pl. ellátók és ellátottak kérdőíves mérése, statisztikák készítése, országos és lokális tendenciák megfogalmazása)

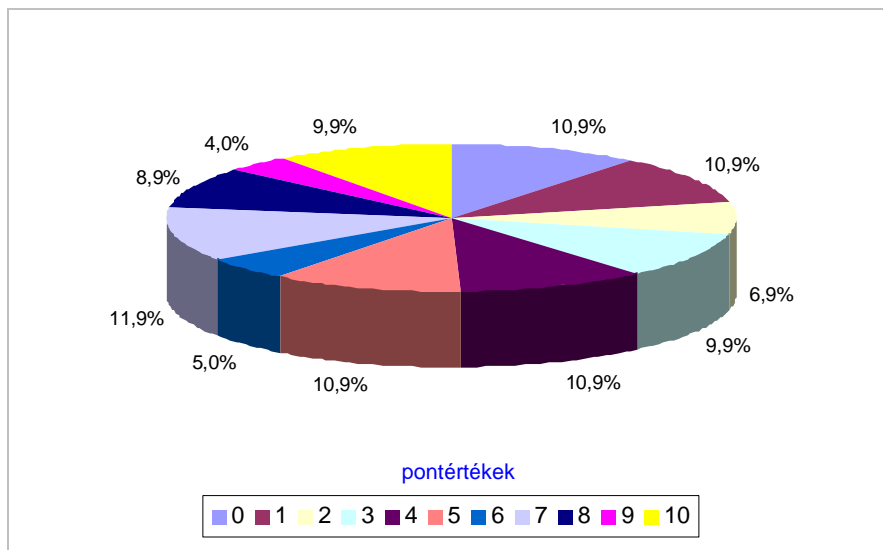
11. Innovativitás

Az innováció egy olyan átfogó fogalom, amely minden típusú újítást tartalmaz. Sokan összetévesztik a kutatás-fejlesztéssel, ami csak része az innovációnak, és az új tudás létrehozására irányul. Az innováció értelmezésünk szerint ennél sokkal tágabb. Tartalmazza mindazokat a tevékenységeket is, melyek azt a bizonyos szolgáltatást, terméket a piacra viszik (szociális szolgáltatás esetében a szolgáltatásba beépítik), így a kommunikációt, a kreatív eszközökkel való munkavégzést, az alternatív forrásteremtési lehetőségeket, a munkatársak tanulásának folyamatát, a célcsoport mind pontosabb elérését, vagy motiválását. Az innováció tehát egy nagy halmaz, mely az új dolog bevezetésére, vagy már létező dolog újszerű felhasználására és

ezek hasznosítására irányul. Ebben a részben az eszközök és módszerek megfelelő keretrendszerének leírását kívántuk értékelni.

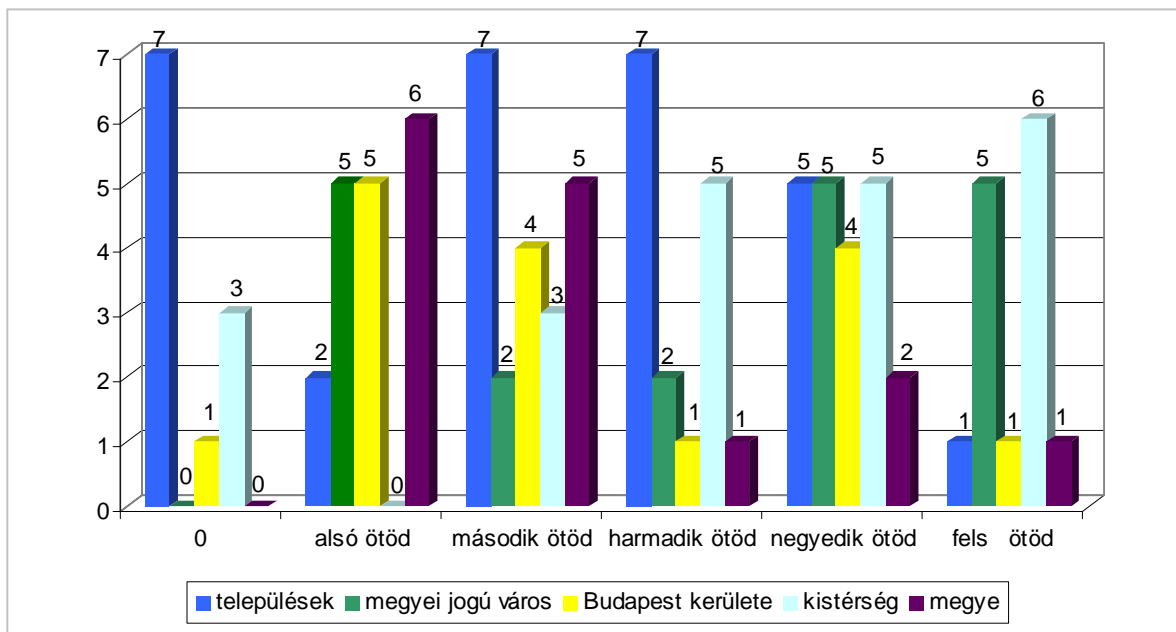
Viszonylag egyenletes eloszlást mutat az ábra az összes, mintánkba került koncepció esetében.

20. ábra: Innovatív eszközök bemutatására adott értékelés megoszlása pontérték szerint (%)

Látható, hogy a minta 10 százalékában egyáltalán nem találtunk ilyen fejezetet, ugyanakkor a gyenge és a jól kimunkált tartalmak is hasonló arányban fordulnak el .

21. ábra: Innovatív eszközök bemutatásának száma önkormányzati szintenként (db)

Az elemzési egységek szerinti bontásban a 10 pontérték a szemléletesség kedvéért ötödre bontva kerül bemutatásra. Mint az ábrán is látszódik, a települések esetében az innovatív eszközök említése 29 koncepcióból 7 koncepcióban hiányzott, és a koncepciók zöme 3 és 6 pontérték közé esett. A megyei jogú városok elég hullámzó értékeket mutatnak: esetükben hullámzó teljesítmény látható, mivel legalább annyi koncepció kapott gyengébb, mint jobb értékelést. A budapesti kerületeknél inkább kevesebb kimunkált innovatív ötletet tartalmaztak a koncepciók, míg a kistérségek koncepciói . köszönhet en az amúgy is kötelező kistérségi fejlesztési koncepciók hatásának . meglehetősen jól kidolgozott innovatív ötleteléseket tartalmaztak.

Azt is észrevettük, hogy sok az önként létrehozott szolgáltatás és több innovatív ötlet merül fel azoknál az önkormányzatoknál, ahol erős civil élet van a koncepció, illetve nem feladatellátás keretében, de valamilyen módon az önkormányzat támogatja a jóléti tevékenységgel foglalkozó, területén működő nonprofit szervezeteket. Ilyen esetekben pályázatokkal fejlesztik a szolgáltatásokat (pl. akadálymentesítés, családgondozás magasabb színvonalon való ellátása, vagy egyes szolgáltatások speciális igényekre való reagálás kisszámú érdeklődő ellenére is). Kifejezetten célként jelölik meg ezek az önkormányzatok, hogy a jövőben a településen működő

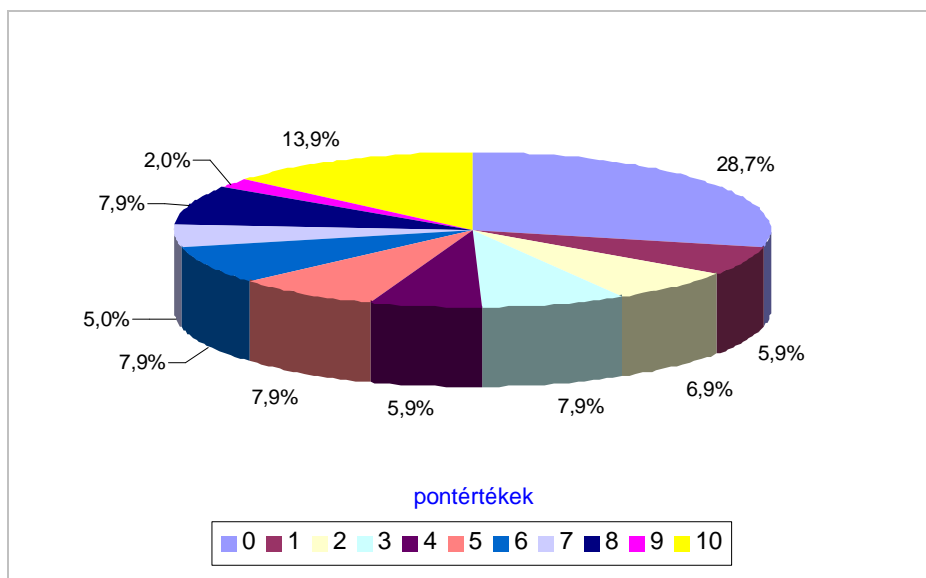
karitatív szervezetekkel, önszerveződő közösségekkel még szorosabbra fűzzék az együttműködést. Ennek oka gyakran a lakosságmegtartás szándékában keresendő a koncepciók szerint.

12. Speciális ellátotti csoportokhoz igazodó speciális szolgáltatások indokoltsága

Speciális szolgáltatások közé tartoznak a pszichiátriai betegek közösségi ellátása, a támogató szolgálat, az utcai szociális munka és a szenvedélybetegek közösségi ellátása. Ezen szolgáltatások kiépítése korrelál a település nagyságával, illetve a térségi társulások szolgáltatásfejlesztési lehetőségeivel.

Az elemzés során arra voltunk kíváncsiak, hogy a speciális szolgáltatások megléte vagy hiánya esetén milyen színvonalú indoklással találkozunk az egyes dokumentumokban.

22. ábra: Speciális szolgáltatások indoklására adott értékelés megoszlása pontérték szerint (%)

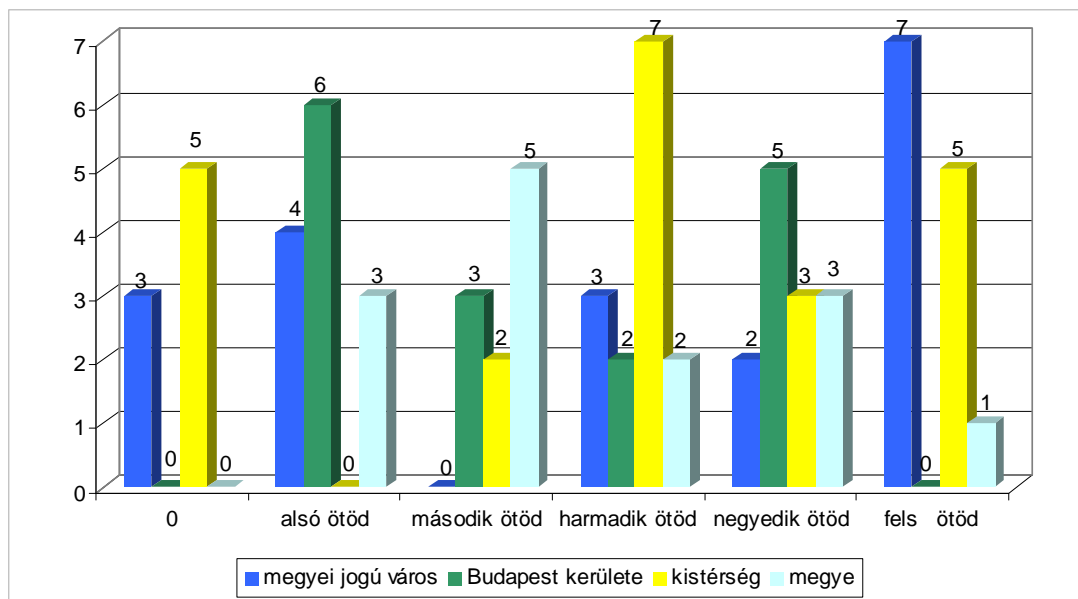

A koncepciók közel harmada 0 pontot kapott, mely azonban nem azt jelenti, hogy kihagyták az értékelésből ezt a részt. Inkább azzal magyarázható, hogy a speciális szolgáltatásokat 2007-ben kellett kialakítani, de a rendelkezésünkre álló koncepciók

közül soknál nem volt felülvizsgálat, ezért egy korábbi állapotot tükrözött, és nem kellett ezzel a résszel foglalkozniuk.

Az összes mintába került koncepció közel harmada viszont jó (azaz 8 és 10 pont közötti) értékelést kapott, és a két kiugró széls érték között egyenletes eloszlás figyelhető meg.

23. ábra: Speciális szolgáltatások indoklásának száma önkormányzati szintenként (db)

Az önkormányzati szinteket tekintve a 29 települési koncepció közül mindössze 8 esetben találtunk indoklást, ezért nem is került bele az ábrázolásba. A mintába került megyék esetében nem volt olyan koncepció, melyben ez a rész hiányzott volna, ugyanakkor 1 és 10 pont között egy egyenletes görbét rajzolhatunk a kapott értékek fölé: azaz inkább a második és negyedik ötödben szereplő pontértékeket kaptak a koncepcióik. A megyei jogú városok esetében a szélső értékek domináltak, s 7 db koncepció jó minőségű indoklást készített, 7 db koncepciónál pedig hiányzott és/vagy gyengén értékelhető lett ez a szempont. A kistérségek zöme meglehetősen jól kidolgozott volt ebben a szempontból is, mivel zömmel 5 és 10 pontértéket kaptak.

Az általában a szociális szolgáltatások önkormányzatokra rótt plusz+feladatterhének ellátása jelen esetben is inkább a törvényi minimum feltételek, leginkább társulások formájában való ellátását jelentette. Gyakori, hogy valamilyen igényfelmérés negatív eredményei mögé bújnak az önkormányzatok, vagy egész egyszerűen az adott

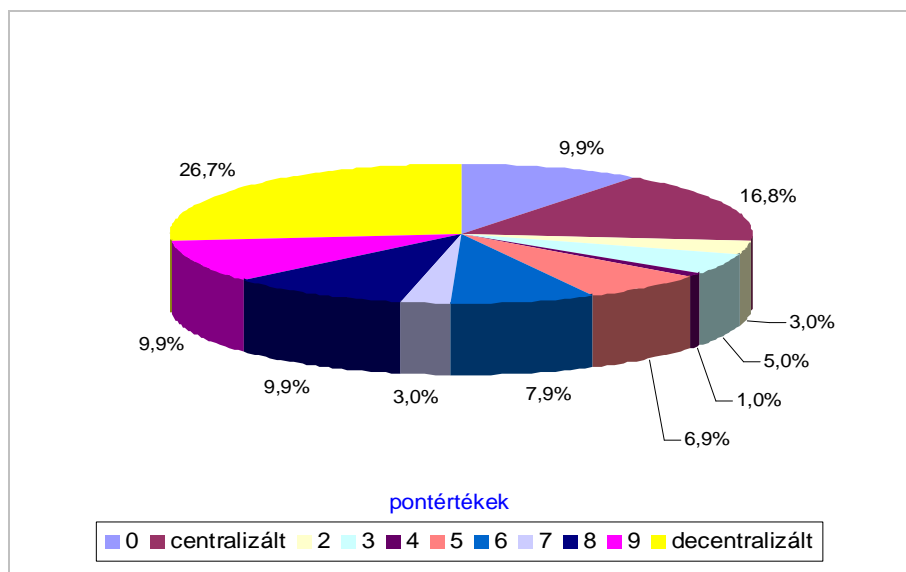
szolgáltatás fenntartásának biztosítása nagy terhet róna az önkormányzat költségvetésére, így speciális feladatokra ugyan mutatkozna igény, de kiépítésére nincs lehetőség (melyet a szociális törvény is érzékelt, ezért sz. kitétte a települési önkormányzatok feladat ellátási kötelezettségét, s kerültek ki szolgáltatás típusok az önkéntesség körébe).

Ezen ellátás megszervezése az ellátottak körében végzett korábbi szükségletfelmérés alapján megállapított egyrészt alacsony ellátotti igény (oka részben a napközbeni tartózkodásért 2008 óta fennálló térítési díjfizetési kötelezettség, valamint ezen ellátotti csoportok együttes kódási készségének alacsony szintje), másrészt a magas m kódási költségek (személyi és tárgyi feltételek) miatt aránytalanul nagy terhet róna az önkormányzatra. +

13. A feladatellátás módja

Els sorban arra világít rá az elemzés ezen része, hogy társulásoknál centralizált-decentralizált szempontú-e a feladatelosztás? Vajon egy térségi centrumban koncentrálnak a szolgáltatások, vagy valamilyen jelleg szóródást+mutatnak-e.

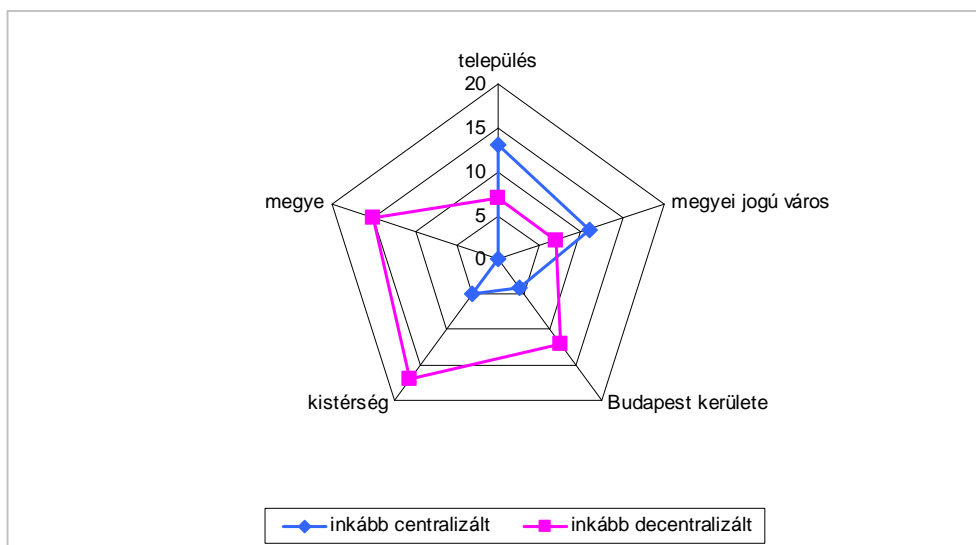
24. ábra: A feladatellátás módjára adott értékelés megoszlása pontérték szerint (%)

A kistelepülések esetében jellemző minta a társulásban működött szociális központ, mely a családsegítés és a gyermekjóléti szolgálatok feladatait látja el.

A térségi centrumban legalább egy 10 000 fős településsel rendelkező társulások esetében főleg a pszichiátriai betegek és fogyatékos személyekre irányuló ellátási formák létrehozására törekednek.

24. ábra: A feladatellátás szempontjából centralizált vagy decentralizált önkormányzatok (db)

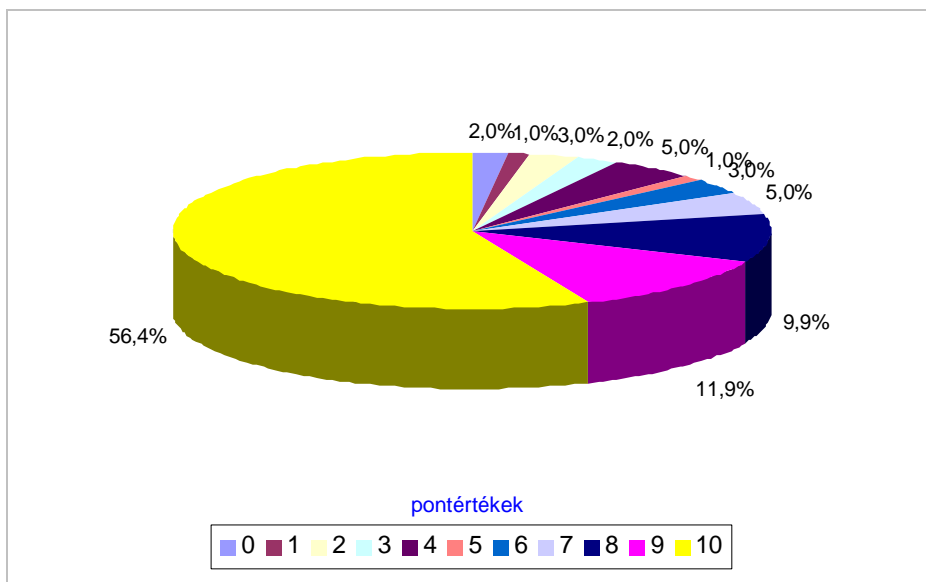

Az elemzési szintenkénti ábra alapján elmondható, hogy a kistérségek és a megyék inkább decentralizáltan oldják meg a feladataikat, azaz nem egy-egy ellátási centrumban koncentrálódnak a szolgáltatások. Ugyanakkor minél kisebb elemzési szint felé haladunk, annál inkább centrális feladatellátással találkozunk.

14. Intézményrendszer korszerűsítésének irányai

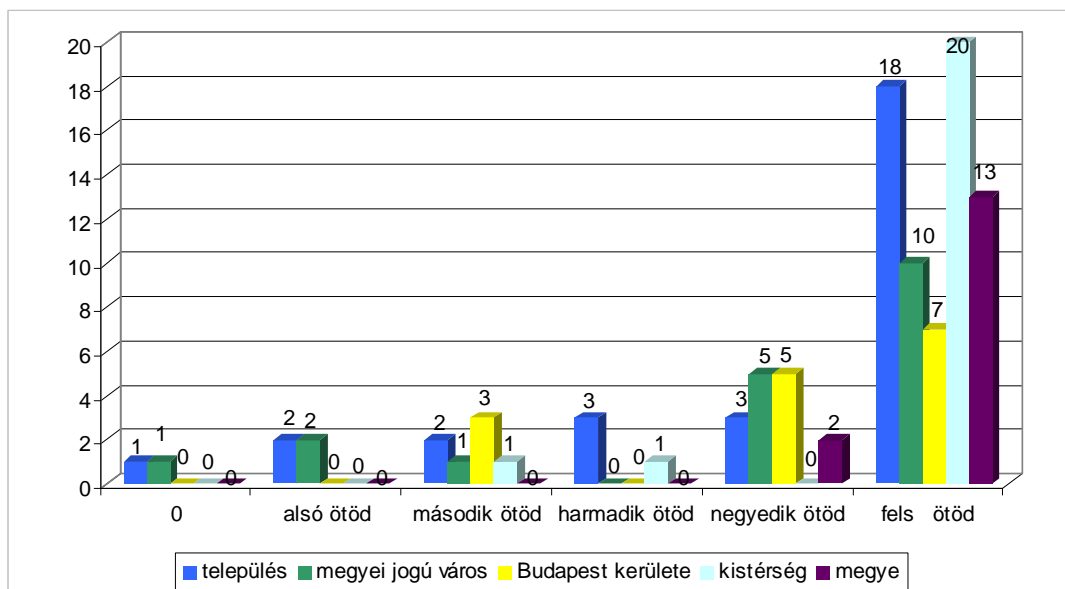
Ennél az indikátornál nem az említett szempontokat számláltuk össze, hanem szintén inkább formai-tartalmi szempontból értékeltük a leírtakat. Arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen fejlesztési irányokat határoznak meg a koncepció alkotói az ellátásokkal kapcsolatban (ha volt, akkor a szakellátásokkal kapcsolatosan is).

25. ábra: A korszerűsítési irányok említésére adott értékelés megoszlása pontérték szerint (%)

Az összes koncepció több mint fele kapott kiváló minősítést. Ha összevonjuk a 8 és 10 pontot kapott koncepciókat, akkor a teljes minta 78 százaléka jól kifejtett blokkot készített a témakörben. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez volt az az indikátor, melyben remek víziókat olvashattunk, azonban a valóság az, hogy a legtöbb esetben ez nem jelent mást, mint a túlszabályozás helyett az elégséges szabályozás megteremtése mellett, egy alapszintű ködtetés fenntartását.

26. ábra: A korszerűsítési irányok említésére adott értékelések önkormányzatonként (db)

Ha elemzési szintenként nézzük az adatokat, akkor látható, hogy az önkormányzatok egységesen jól teljesítettek, és nem találni torzító hatásokat a belső megoszlásokban, s zömmel a 6 és 10 pontértékek közti tartományba tartoznak a koncepcióik.

A szociális törvény alapján a legtöbb feladatellátás címzettje a települési önkormányzat és a megyei önkormányzat. A többcélú kistérségi társulások létrejötte változást hozott az önkormányzatok feladatellátását illetően. Fokozatosan bővült azon szociális ellátások köre, melyet a többcélú kistérségi társulás keretében látnak el az önkormányzatok. A változtatások irányára jelentős hatást gyakorolt a központi finanszírozási rendszer alakulása, hiszen a feladat kistérségi keretek között történő ellátása esetén kiegészítő normatíva jár.

A leggyakoribb, hogy az önkormányzatok elsősorban pályázatos fejlesztéseket szeretnének megvalósítani és elsősorban az állagmegóvások, és a tevékenységek outsourcingjáról tesznek említést. A mintába került koncepciók többsége a törvényi kötelezettség ellátására és fenntartására, s nem az alapfeladatokon túli, vagy emelt szintű (plusz feladatokat megvalósító) szolgáltatás nyújtásának kialakítására, és ilyen jellegű fejlesztésekre koncentrálnak inkább az önkormányzatok. A dokumentum

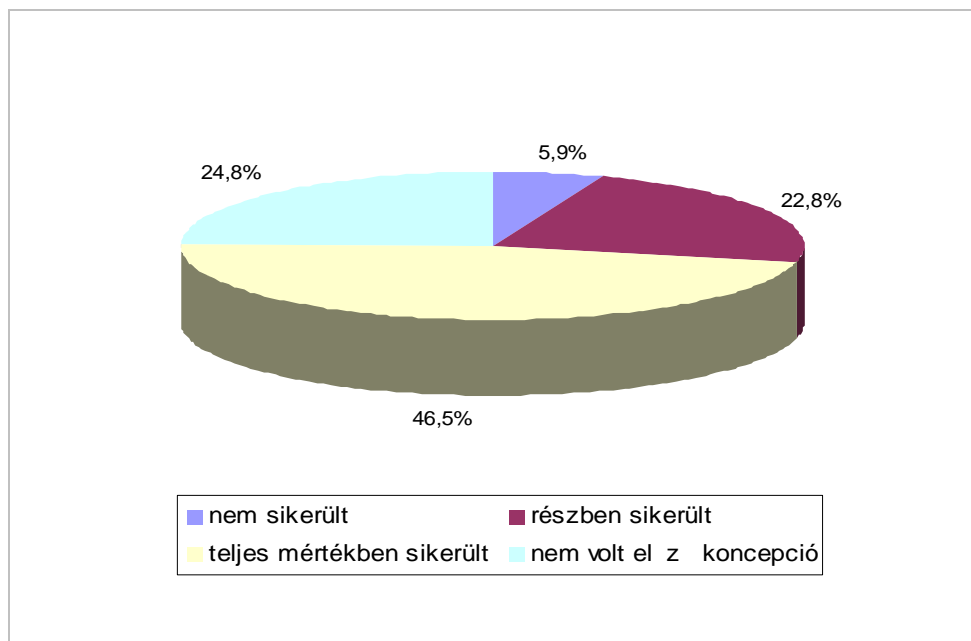
elemzés során arra következtethetünk ezzel kapcsolatban, bár kevés helyen és általában gyenge minőségben találkoztunk költségvetési elemzésekkel, hogy a legtöbb önkormányzat számára a kötelező feladatellátás is megterhelő, melyet legtöbb esetben társulások vagy nem állami szervezetek bevonásával próbálnak ellensúlyozni, ellátási szerződés keretében. De még így is sokszor előfordul, főleg a kisebb települések esetében, hogy nem megfelelő keretek között tudják nyújtani a szolgáltatást az önkormányzatok.

Az egyik legfontosabb célnak a létrehozott szolgáltatások megvalósítását tartják. A nem kötelező szolgáltatásokat csak indokolt szociális helyzet vagy gazdag önkormányzatok engedhetik meg maguknak, és ha kiépült egyáltalán, akkor indokoltnak érezték az önkormányzatok azok leépítését (támogató szolgáltatás, valamint a közösségi ellátások nyújtásának kötelezettsége 2009. január 1-jétől megszűnt).

15. Változás nyomon követése

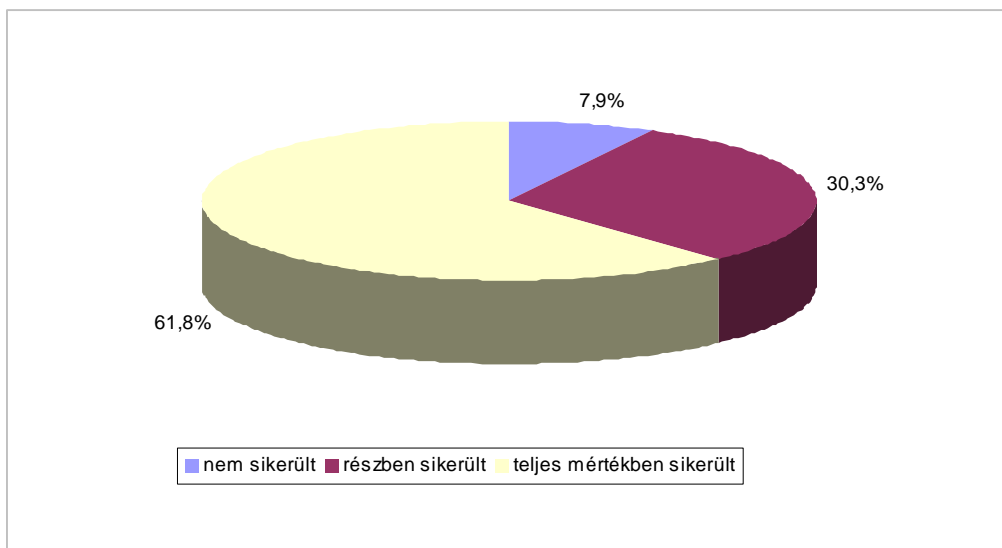
Arra voltunk kíváncsiak, hogy ahol van felülvizsgálat (tehát a dokumentumokon belül erre hivatkoznak, kiderül a címéből, vagy a kapott mintában több koncepció is tartozik egy önkormányzathoz), ott sikerült-e az eredeti koncepcióban feltüntetett irány mentén haladni? Sikerült-e és milyen szempontokat megvalósítani a víziókból, illetve ezek leírása megjelenik-e a koncepciókban? Azaz ismét tartalmilag és formailag is értékeltünk.

27. ábra: Az összes koncepcióban változás nyomon követésére adott értékelés megoszlása (%)

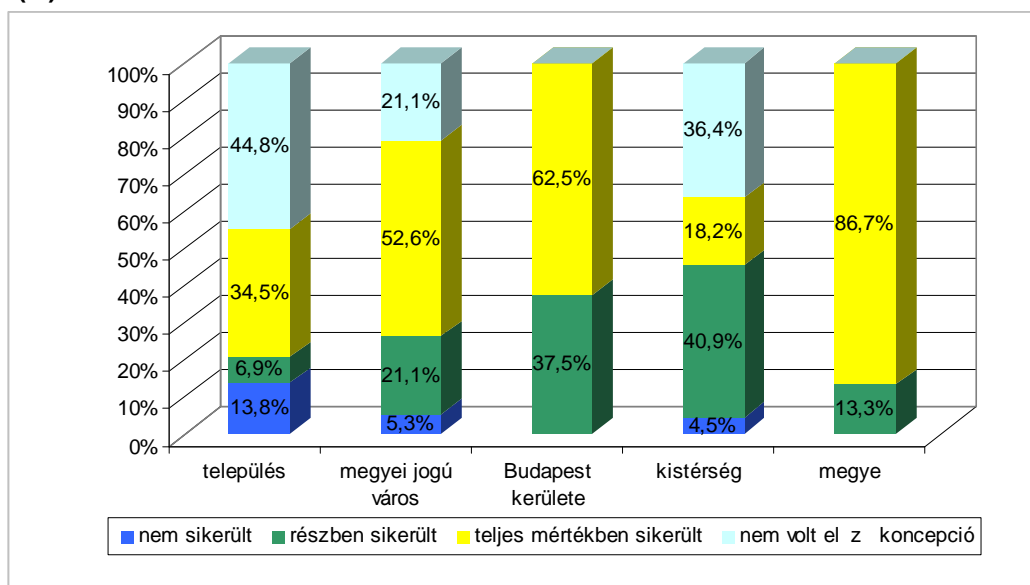
A mintába került koncepciók 25 százalékához nem kapcsolódott felülvizsgálat. Ha viszont kiemljük ezeket az eseteket, akkor viszonylag kedvez képet kapunk a konzekvens, korábbi munkákra, adatokra való hivatkozás terén.

28. ábra: A felülvizsgálatokban változás nyomon követésére adott értékelés megoszlása (%)

A frissített koncepciók 62 százalékában teljes mértékben sikerült a változásokat bemutatni, azokat kell alaposággal kifejtették. A minta mindössze 8 százalékában nem volt nyomon követhet a változtatás!

29. ábra: A változás nyomon követhet ségére adott értékelés megoszlása önkormányzatok szerint (%)

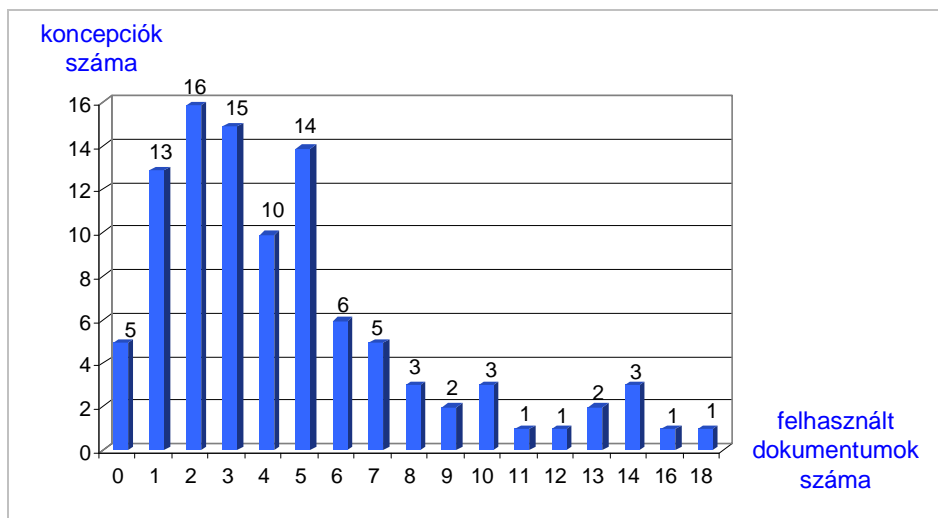

Elemzési szintenként vizsgálva megállapítható, hogy a települések közül voltak legtöbben, amelyek nem készítettek, vagy küldtek frissített koncepciókat, míg a megyék teljesítették leginkább ebbéli kötelezettségeiket. Érdekes tény, hogy a korábbiakban láthattuk, hogy a kistérségek általában alaposan kimunkált dokumentumok, mégis a második a rangsorban, ahonnan nem érkezett, vagy nem készült, esetleg nem utaltak korábbi koncepció léteire.

16. Felhasznált forrásjegyzék - dokumentumok, tanulmányok és jogszabályok (db)

A felhasznált forrásjegyzékek színesítik az elemzést, illetve forrás adatként szolgáló adatgy jtések formai követelményei egy elkészült elemz munkának, így az Sztk-tól is elvárando követelmény.

30. ábra: A felhasznált forrásjegyzékek száma a koncepciókban (db)

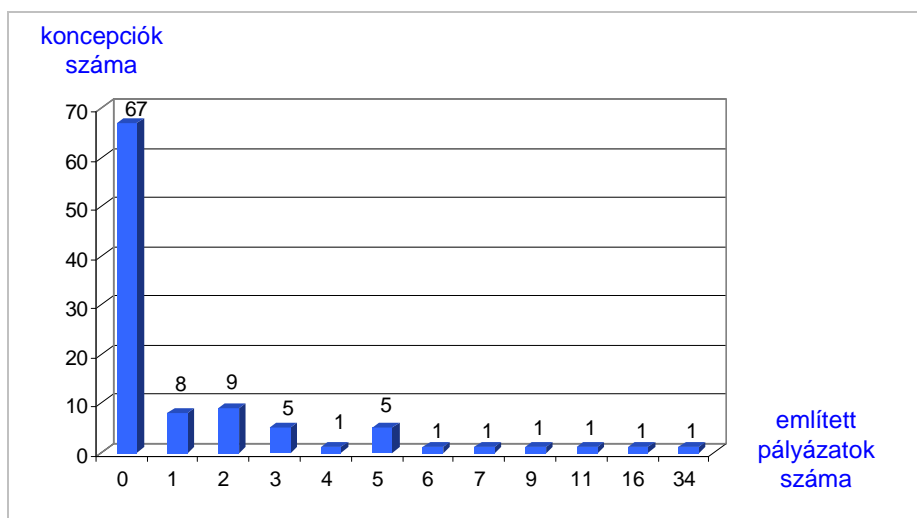
Mint látható, összesen 5 esetben nem találtunk sem a szövegben, sem külön forrásmegjelölés címszó alatt dokumentumokra történő hivatkozást. A koncepciók döntő többsége 1 és 5 hivatkozott forrást (törvényt és/vagy adatforrást) használt fel a munkája során. A mindenhol előforduló, leggyakoribb források a következők voltak:

- 1993. évi III. Törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1997. évi XXXI. Törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1/2000.(I.7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- KSH adatok
- ÁFSZ adatok

17. Pályázati aktivitás

Arra voltunk kíváncsiak, hogy a koncepciók vajon visszatükrözik-e a pályázati aktivitást. A koncepciókban nevesített benyújtott vagy nyertes pályázatokat, valamint támogatási lehetőségeket számláltuk össze. A tételes felsorolás hiányában, még az elvi említés ellenére is 0 pontot adtunk az ilyen esetekre.

31. ábra: A koncepciókban nevesített pályázatok és támogatások száma (db)

A koncepciók háromnegyedében általános probléma volt, hogy bár többször említik a koncepció készítését, hogy sikeres pályázat esetén szolgáltatásokat fejlesztenek, de konkrét beadott vagy elnyert pályázatokról nem esik szó. A koncepciók alapján megállapítható, hogy sok önkormányzat évek óta forráshiányos, az ellátások működéséhez csak az elengedhetetlenül szükséges kiadások fedezetét tudja biztosítani. Fejlesztési célokra jó esetben az önkormányzatot megillet felhalmozási célú pénzeszközzel rendelkezik, amely a pályázat útján elnyerhet támogatások mellé rendelve saját erő összegének megteremtésére nyújt lehetőséget. A hiányosságok felszámolását az ilyen önkormányzatok saját erővel biztosítani nem képesek, ezért azok elírt határidőre történő teljesítése érdekében említik a pályázati tevékenységet.

6. Összegzés, tanulságok, további kutatásokhoz történő kapcsolódás, a TÁMOP-on belül és kívül

A gyorsjelentés azt a kutatási munkát foglalta össze, amelyet a TÁMOP 5.4.1 projekt III.3 pillér keretében a szociális szolgáltatás tervezési koncepciók dokumentumainak áttekintése kapcsán végeztünk.

Összességében megállapítható, hogy a rendelkezésre álló minta alapján, nagyon széles skálán mozognak az önkormányzatok által elkészített tervezési koncepciók. Ez elmondható a méret és a minőség vonatkozásában egyaránt.

Két fő megállapítást külön is érdemes kiemelni:

Az Sztk.-k egyik meglepő hiányossága, hogy fontosságához mértem, elnagyolva foglalkoznak a humán erőforrások gazdálkodásával, a másik, hogy a forrásgazdálkodás nagyon sok esetben felszínesen megalkotott fejezet. Utóbbi megállapításhoz tartozik az is, hogy a pályázatokon való részvételt, és annak eredményeit nagyon kevés önkormányzat jeleníti meg dokumentumaiban.

Az elemzési szempontok áttekintése után világosan látszik, egy olyan segédanyag hiánya, amely abban támogatja a készítésre kötelezetteket, hogy a törvényben megfogalmazott tartalmakat egységesebben értelmezve, hasonló méretű, és minőségű dokumentumokat készíthessenek országszerte. Kutatásunk célja az volt, hogy a jelenlegi helyzetet áttekintsük. Ezzel olyan ismeret birtokába kerültünk, amely megalapozza a következő fázisban, saját alapkutatást elvégezve, a fent említett segédlet korrekt összeállítását.

7. Felhasznált irodalom

Dokumentumelemzés módszertanához:

1. Klaus Krippendorff: A tartalomelemzés módszertanának alapjai. Budapest, Balassi Kiadó, 1995.
2. Kenyeres László-Mészáros Zoltán: Kábítószerkép a nyomtatott sajtóban. In: Médiakutató, 2005 sz
3. Török Gábor: A média és a politikai napirend. In: Marketing & menedzsment, 2002. 1. szám, 12-16.

Jogszábai háttér:

4. 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

8. Mellékletek